

PUNTO DE ENCUENTRO

"LA VIDA ES UN TANGO Y LA MUERTE UN PASODOBLE"

TREBALL FINAL DE GRAU DE
COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

SILVIA ACEDO

DAVID BREA

MARIA CIFRE

VANESA GARCÍA

JENNIFER GÓNGORA

PUNTO DE ENCUENTRO

TREBALL FINAL DE GRAU DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

DIRECCIÓ: DAVID BREA

PRODUCCIÓ: MARIA CIFRE

GUIÓ I EDICIÓ: VANESA GARCÍA

DIRECCIÓ DE SO: SILVIA ACEDO

DIRECCIÓ DE FOTOGRAFIA: JENNIFER GÓNGORA

Índex

1. Presa de decisions.....	10
1.1 Creació del grup i sorgiment de la idea.....	10
1.2 Objectius del projecte	13
1.2.1 Objectius generals de producció	13
1.2.2 Els objectius comunicatius.....	15
1.2.3 Objectius específics de l'equip.....	16
1.3 Elecció dels rols	18
1.4 Públic Objectiu.....	23
1.5 Títol del projecte.....	24
2. Desenvolupament de guió.....	25
2.1 Estil del documental.....	25
2.2 Documentació i treball de camp.....	26
2.3 Inicis del guió	35
2.4 Breu biografia dels protagonistes	39
2.5 Situacions/accions	42
2.6 Localitzacions.....	44
2.7 Escaleta	50
3. Preproducció.....	51
3.1 Tasques durant la preproducció.....	51
3.2 Pla de treball.....	53
3.3 Pla de rodatge	55
3.4 Estudi de mercat.....	57
3.5 Pressupost de despeses reals.....	61
3.6 Partides de pressupost.....	62
4. Rodatge.....	67
5. Muntatge i postproducció.....	70
5.1 Muntatge del documental	70
5.2 Postproducció	73
5.2.1 Postproducció d'àudio	73
5.2.2 Postproducció de vídeo	73
5.3 Crèdits	74
5.4 Subtitulació	75
5.5 Banda Sonora	78
5.6 Disseny de la imatge corporativa	79
5.7 Promoció a les xarxes socials	83
6. Conclusions.....	87
7. Bibliografia.....	92
8. Filmografia.....	94

9. Webgrafia	95
10. Annexos	98
10.1 Annex 1: Calendari de reunions i tutories.....	98
10.2 Annex 2: documentació emocional	100
10.2.1 Poema de Vicent Andrés Estellés	100
10.2.2 Cançó <i>Ningú</i> de Els Pets.....	100
10.3 Annex 3: Pla de rodatge	102
10.4 Annex 4: Fotografies del rodatge durant la sortida del sol.....	103
10.5 Annex 5: Exemple de minutat.....	106
10.6 Annex 6: Actualització del calendari de producció	112

Presentació

El cicle de la vida es basa en quatre fases que poden ser anomenades de maneres diferents segons si l'ésser que les viu és una persona humana, un animal, un vegetal, o fins i tot un producte dins del mercat. Així doncs, si ens referim al cicle de vida dels humans, parlem del naixement, la joventut, l'adulthood i la vellesa. Per altra banda, si parlem d'altres éssers, com per exemple els animals, anomenem aquestes mateixes fases com a naixement, desenvolupament, reproducció i mort i si parlem d'un producte dins del mercat ens referirem a la introducció, el creixement, la maduresa i el declivi.

Les persones compartim amb la resta d'ésser vius el fet de néixer, de créixer i de reproduir-nos, però, l'etapa de la mort la obviem, l'excloem o l'intentem amagar dins d'alguna altra.

Quan ens referim a nosaltres, les persones, parlem de l'última etapa anomenant-la vellesa, excloent així la mort de les etapes del cicle vital de les persones. En canvi, quan parlem d'un animal incloem la mort com etapa de la vida d'aquell ésser.

Aquest raonament dóna a entendre que la mort en la vida de les persones travessa una forta censura. No l'acceptem, li tenim por. Però tenim por a morir perquè des de petits ens ho han inculcat així, com si la mort fos una cosa dolenta. "Los modos de expresión emocional están codificados socialmente, es decir, las normas sociales determinan lo que se debe sentir y de qué modo se debe expresar" (Hochschild, 1983)¹.

A mesura que anem superant cada una de les etapes del cicle vital, cada persona s'ha d'enfrontar a noves demandes i compromisos de la societat. Si aquests reptes se

¹ Arlie Russell Hochschild: professor de Sociologia de la Universitat de Berkeley a Califòrnia i escriptor del llibre *The Managed Heart. Commercialization of Human Feeling*.

superen amb èxit, explica el psicoanalista Erik Erikson², el “jo” de la persona creix, s’expandeix. És a dir, l’individu incorpora noves competències per assolir problemes futurs. Per altra banda, si la persona no és capaç d’afrontar i superar les exigències socials, es pot estancar, i llavors la resolució de crisis posteriors són molt més difícils. I fins i tot, assegura Erikson, poden conduir a la desintegració de la persona.

“La vellesa és una etapa de la vida que s’ha de viure amb plenitud, mentre el cos i el cervell, la salut en definitiva, ho permetin. No ha de ser la sala d’espera de res, ha de ser, és, una etapa vital més en la nostra vida, com ho és la infantesa, l’adolescència o la joventut i l’edat adulta” (Roger Casero, 2008).

Potser, la vellesa, “no és una etapa que comenci de nou, potser, és un cicle que arrossega totes les altres etapes”, comentava Anna Bonafont³, coordinadora del CESS, en una entrevista feta per extreure informació pel nostre documental. Podem dir que la vellesa és el resultat de la suma de totes i cada una de les etapes que hem anat vivint, i que les emocions viscudes durant aquesta etapa, segons Hochschild, “funcionan a modo de señal y están basadas en las experiencias previas”. És a dir, en base a com vivim totes i cada una de les etapes i com les anem superant, arribarem a la vellesa amb unes expectatives i emocions diferents. Hi ha persones que aprofiten aquesta fase per fer tot allò que sempre han desitjat, però per unes raons o altres no han pogut, i d’altres en canvi, que no fan res de nou, que simplement es dediquen a viure aquesta etapa tal i com ho han fet en totes les altres.

En el desenvolupament del cicle vital de les persones hi ha dos tipus d’influències que afecten a la manera de viure dels individus. Aquestes, segons Pochintesta⁴, són anomenades influències normatives i no normatives.

² Erik Erikson: (1902 – 1994): Psicòleg nord-americà d’origen alemany, destacat per les seves aportacions en psicologia social i el desenvolupament humà.

³ Anna Bonafont: llicenciada en Psicologia (UAB) i professora del departament de Benestar i Participació Social a la Universitat de Vic.

⁴ Paula Pochintesta: llicenciada en Psicologia (UBA) i escriptora de l'article *Las emociones en el envejecimiento y el miedo ante la muerte*.

“Las primeras se refieren al conjunto de expectativas sociales, que delimitan las transiciones de la vida, los tiempos que marcan la formación, el trabajo, la conformación familiar y el momento del retiro. No obstante, coexisten con las influencias históricas y sociales. Los hechos históricos así como los diferentes contextos culturales, introducen cambios en el desarrollo humano. El segundo tipo de influencias, supone sucesos imprevistos del curso vital, como los accidentes, las migraciones forzadas, las pérdidas inesperadas de seres queridos o una situación de desempleo” (Pochintesta, 2010).

A l'article *Las emociones en el envejecimiento y el miedo ante la muerte*, s'explica que la societat del segle XXI relacionem la vellesa amb la mort, és a dir, amb la por que tenim de morir. Possiblement aquest és el principal problema, ja que arribem a aquesta darrera etapa de la vida pensant més amb la mort que no en la vida que encara tenim. Segons Norbert Elias⁵, “la muerte es un problema de los vivos. Los muertos no tienen problemas. De entre las muchas criaturas sobre la Tierra que mueren, tan sólo para los hombres es morir un problema”. L'home és l'únic ésser viu que és conscient que un dia ha de morir i per això mateix, en té por.

La mort i el sexe són els dos grans tabús de la societat actual. Tot i que sobre el sexe cada vegada se'n parla més i amb menys complexos, de la mort es segueix evitant el tema i és tractat amb més por i més distanciament.

El transcurs de generació en generació d'ambdós conceptes ha anat variant de manera contrària. És a dir, per una banda, el tractament del sexe ha anat evolucionant de manera que antigament no se'n podia parlar, ja que s'entenia com quelcom prohibit que només es practicava per poder-se reproduir. Durant l'època victoriana (1837-1901), parlar de desitjos sexuals estava mal vist i, a més a més, el tema del sexe sempre anava relacionat amb drogues i prostitució. Actualment, parlem de sexe amb els amics, als mitjans de comunicació hi ha debats sobre sexe, i fins i tot hi ha consultes d'orientació sexual.

⁵ Norbert Elías: (1897-1990). Sociòleg jueu-alemany i escriptor del llibre *La soledad de los moribundos*.

La mort, en canvi, era un tema tractat amb normalitat pels nostres avantpassats. Tothom entenia que les persones i els animals havien de morir. Formava part de la vida i ho tenien assimilat, però amb el pas dels anys, la mort s'ha idealitzat de tal manera que actualment qui parla de la mort sense cap complex és titllat de no tenir sentiments. Philippe Ariès⁶ afegeix: "a lo largo de la modernidad la muerte se ha vuelto vergonzosa y prohibida como el sexo en la época victoriana".

La idea de mort ha anat canviant de generació en generació i a cada una d'elles ha estat i és concebuda de manera diferent segons la classe social, la posició laboral, la cultura, etc. "Las significaciones culturales de la muerte influyen en los sentidos que se le atribuyen" (Pochintesta,2010).

Abans, potser fa uns 80 o 90 anys, la gent concebia la mort com a part de la vida, és a dir, com un fet normal que passava dia a dia. Les condicions sanitàries, el temps de guerra, la misèria i la mala alimentació, entre d'altres coses, feien que la mort es concebés com un dels fets més normals d'aquells temps. A més a més, l'esperança de vida era molt més curta, les persones no vivien tants anys. Ara, l'esperança de vida és elevada, la sanitat ha millorat molt i tenim unes condicions de vida molt millors. Amb tot això allunyem de cada vegada més la mort del nostre dia a dia, i per això ens costa tant assumir-la.

Si ens aturem a pensar, els joves de la societat actual, tenim por a morir, a què passarà, com serà, el que més ens preocupa, tal vegada, és sofrir. En canvi, els nostres avis, majoritàriament, no tenen por a la mort. He sentit moltes vegades dir a la meua àvia "que vingui la mort, que jo aquí l'espero", amb una actitud tranquil·la. Resulta que ells amb 70, 80 o 90 anys diuen que ja ho han viscut tot, que poc més tenen a fer i moltes vegades tenen la sensació de ser una càrrega. Fins i tot hi ha casos, en els que els avis es senten menyspreats o aïllats per les seves famílies.

⁶ Philippe Ariès: (1914 – 1984). Historiador francès i autor del llibre *El hombre ante la muerte*.

Però aquest aïllament, del qual també en parla Norbert Elías, es produeix, per una banda, per part de les persones majors que decideixen afrontar la darrera etapa del procés de la vida de manera decadent, sense ganes de fer coses, restant inactius i esperant el moment de morir. I per altra banda, per part de la resta de la societat, ja que de cada vegada ens costa més afrontar la mort i per això aïllem tot el que hi està relacionat, inclús les persones que estan dins la fase de l'envelliment.

“Quizá se hagan menos sociables, quizá se debiliten sus sentimientos, sin que por ello se extinga su necesidad de los demás. Eso es lo más duro: el tácito aislamiento de los seniles y moribundos de la comunidad de los vivos, el enfrentamiento paulatino de sus relaciones con personas que contaban con su afecto, la separación de los demás en general, que eran quienes les proporcionaban sentido y sensación de seguridad” (Elías, 1987).

Nosaltres, com a joves d'aquesta societat, estem intrigats amb tot això i per aquest motiu hem decidit fer un documental sobre la gent gran, tot coincidint amb l'any de l'envelliment actiu, perquè tenim curiositat de saber què senten els avis, com ho senten, si són feliços, si s'ho passen bé, si ser major és estar avorrit o si en canvi, és una de les millors etapes de la vida.

Contingut de la memòria

El document que esteu a punt de llegir és la memòria escrita que recull la feina feta durant totes les fases de producció del documental *Punto de encuentro*, que hem elaborat com a treball final de grau durant el curs 2012-2013 a la Universitat de Vic.

Hem dividit aquest treball acadèmic en sis fases que inclouen tots els punts a tenir en compte per a dur a terme un bon producte audiovisual: preproducció, producció i postproducció.

La primera fase és la que correspon a l'explicació de com vam crear el grup de treball. Nosaltres som la Silvia Acedo, el David Brea, la Maria Cifre, la Vanesa García i la

Jennifer Góngora. A banda de formar el grup, durant aquesta primera etapa del projecte, vam prendre les decisions importants com ara el tema, els càrrecs que cada membre de l'equip assumiria durant la producció, els objectius comunicatius que ens plantejàvem a l'hora de dur a terme un treball d'aquest tipus i amb la temàtica de la vellesa com a nucli.

Al segon apartat d'aquest treball hi trobareu desglossat tot el procediment que vam seguir per elaborar el guió definitiu del nostre documental: documentar-nos a base de llegir, escoltar i visualitzar altres treballs i investigacions sobre el tema escollit, que és la vellesa. S'explica, també, com vam elegir els avis protagonistes, quines han estat les localitzacions dels rodatges, com vam idear les preguntes per extreure informació als avis. I finalment l'escaleta definitiva reconstruïda durant la fase del muntatge.

Tot i que aquests dos primers apartats també corresponen a l'etapa de preproducció, en aquest treball hem dedicat la tercera fase a enfocar les tasques portades a terme per part de la productora durant la primera fase del projecte. A aquest apartat hi trobareu detallats el pla de treball anual i el pla de rodatge, així com també un estudi de mercat audiovisual basat en les cadenes catalanes, balears i gallegues, per tal de difondre el producte final.

En tot procés d'elaboració d'un producte, després de la preproducció comença la producció. Així doncs, la següent fase d'aquest treball explica com vam dur a terme els rodatges i com ho vam fer per poder gravar a Mallorca i a Galícia el passat mes de gener del 2013 amb l'equip dividit en dos.

La postproducció és una de les fases més importants de l'elaboració d'un projecte, així doncs, a la cinquena fase d'aquest treball hi detallem quin procés hem seguit per dur a terme el muntatge del documental, com hem dissenyat els crèdits i quina feina comporta fer l'edició de l'àudio i de la imatge una vegada el documental ja està muntat. També hi expliquem el procés de creació de la banda sonora i de la imatge corporativa de *Punto de encuentro*.

1. Presa de decisions

1.1 Creació del grup i sorgiment de la idea

A finals de tercer de Comunicació Audiovisual tres membres de l'actual grup, Silvia Acedo, Maria Cifre i Vanesa García, ens plantejàvem fer el treball final de grau juntes, raó per la qual durant l'estiu ens vam anar reunint per parlar del tema i quan vam començar quart, ho teníem clar, volíem fer un documental sobre la feina dels pallasos d'hospital.

Després de reunir-nos per primera vegada amb la Rosa Pons, tutora del treball final de grau, ens vam assabentar de que no podíem formar un grup de només tres persones, havíem de ser mínim quatre. Aleshores, vam parlar amb companys de classe i els hi vam explicar la nostra idea sobre el documental. Hi havia dos interessats en unir-se al nostre grup, el David Brea i la Jennifer Góngora i ambdós estaven d'acord en fer un documental sobre la tasca dels pallasos d'hospital.

A la segona reunió, amb el grup de cinc persones ja format, vam presentar la idea a la tutora, però ens va recomanar no fer un documental sobre aquest tema. Tot i que nosaltres volíem fer un documental sobre la feina que feien els pallasos sense centrar-nos en les malalties del nens als qui visitaven, una de les raons per les quals la Rosa ens va aconsellar no tirar endavant amb el projecte, va ser perquè hauríem de passar moltes hores en hospitals on els pacients són nens petits. Havíem de tenir en compte el factor psicològic al qual ens exposàvem. Hagués pogut arribar a ser molt dur.

A més a més, pallasos d'hospital de cada vegada n'hi ha menys, és una professió que està en declivi i per tant ens costaria bastant aconseguir contactes. Al tractar-se d'hospitals ens hauria estat complicat aconseguir drets d'imatges i permisos. Un altre punt en contra del tema era que ja ha estat molt tractat en l'àmbit audiovisual i per tant innovar i donar a conèixer coses noves de la professió hauria estat complicat.

Llavors, ens vam desmoralitzar una mica perquè des de feia mesos teníem la idea ficada al cap. Després de reunir-nos amb l'equip diverses vegades i d'haver-nos replantejat si fer un documental, una ficció o una docu-ficció, tres membres del grup estàvem a favor de fer un documental i dos defensaven la idea de fer un curtmetratge. Després de diverses reunions, les quals estan detallades en un calendari que podreu trobar a l'apartat d'annexos 10.1, vam decidir fer una docu-ficció.

El que calia ara era trobar un tema que fos prou profund. Vam haver de fer més reunions i després de generar molts debats i de buscar informació sobre diferents temes, en teníem dos de favorits. El primer d'ells tractaria sobre el síndrome d'Asperger, preguntant-nos: com seria la societat si tots tinguéssim aquest síndrome?. El segon tema que ens inquietava era la vellesa: com s'afronta aquesta darrera etapa de la vida?, com és viscuda pels avis?, quines són les sensacions que afloren durant la vellesa?, quin és el balanç o la reflexió que fan els avis quan ja han viscut tants anys i han acumulat tantes experiències?.

A la següent reunió amb la tutora, vam explicar-li els dos temes que teníem pensats i amb la seva ajuda vam començar a debatre sobre els pros i els contres de cada un dels temes per tal de decantar-nos per un dels dos.

La idea de fer un documental sobre el síndrome d'Asperger ens agradava molt perquè era un tema que havia estat poc tractat en el camp audiovisual, poca gent coneix aquesta malaltia i pensàvem que seria interessant fer la reflexió, a través d'un fals documental, de com seria la societat, en general, si tots fóssim Aspergers. Que, per altra banda, és una pregunta que ens podem fer amb tots els trastorns mentals.

El segon tema plantejat, el de la vellesa, ens creava una espècie de tendresa i alhora intriga, és a dir, teníem curiositat per saber com es senten els més majors en els seus últims anys de vida, què va suposar la jubilació per a ells, quina és la seva perspectiva sobre la vida, quins canvis ha suposat per a ells fer-se grans, envellir. Teníem ganes

d'aprendre moltes coses de les persones grans, de descobrir que ens podien aportar i de recordar valors que, potser, ja teníem oblidats.

D'alguna manera, si escollíem aquesta temàtica pel nostre documental aprendríem moltes coses sobre la vida, ja que les persones majors, tenen molt a dir, i a vegades, ningú els escolta. Aquest va ser un altre aspecte que ens va motivar a dur a terme el projecte, donar veu a aquell sector de la societat que no es sent escoltat.

La nostra tutora, va quedar fascinada quan va sentir que nosaltres, un grup de cinc joves, volíem fer un documental sobre gent gran. Ens va engrescar a escollir-lo, "ells us donaran la història, no patiu", ens repetia la Rosa.

La primera idea que teníem era fer un documental amb quatre avis protagonistes que parlessin de la seva experiència personal en l'etapa de la vellesa i barrejar escenes de ficció per fer un recull de les històries que ens explicaven els quatre protagonistes i resumir-les en una de sola (la de ficció) donant-li més dramatisme.

Per la part de la ficció, per una banda, teníem pensant crear un personatge en base a tot el que ens contessin els quatre protagonistes entrevistats. De tal manera que el personatge fictici en convertís en el fil conductor que guiés a l'espectador durant tot el documental.

Per altra banda, volíem contactar amb el reconegut clown, Tortell Poltrona, ja que la seva obra teatral *Grimègies* desmunta molts dels prejudicis que la societat actual té davant del tema de la mort amb un to còmic. La idea era gravar el seu espectacle davant d'un públic de gent major entre el qual hi hagués els avis participants al nostre documental i el personatge fictici. Amb aquesta barreja volíem mostrar la part més positiva d'aquesta darrera etapa de la vida.

Contactar amb Tortell Poltrona va ser impossible, llavors la idea de fer la part de ficció va anar fluixejant i finalment vam fer un gir en el plantejament del projecte i decidirem

tirar endavant amb la idea de fer un documental observacional, sense cap tipus de ficció però sí amb característiques pròpies del documental interactiu.

Com que es tractava d'un documental basat en l'observació, podem dir que vam tendir a escenes hiperrealistes quan els protagonistes fan el seu dia a dia, és a dir, passejar, parlar amb els veïns, anar a comprar la loteria, fer el cafè de cada matí, etc. Però no per això, catalogarem el nostre documental d'hiperrealista, ja que érem conscients que amb les càmeres i micròfons al davant, els avis, van canviar un mica la seva manera de fer les coses, per dir-ho d'alguna manera, el seu ritme diari.

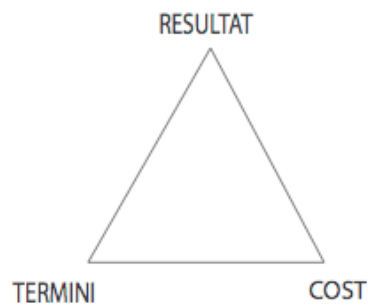
1.2 Objectius del projecte

1.2.1 Objectius generals de producció

Qualsevol projecte de totes i cada una de les disciplines existents ha de tenir uns objectius fixats des del principi. José Martínez i Federico Fernández, autors de *El Manual del productor audiovisual*⁷, a l'apartat de "Gestión de proyectos" hi expliquen que, des de la perspectiva de la producció, tots els projectes tenen sempre tres objectius: el resultat, el termini i el cost.

Aquests es poden representar amb un triangle ja que cada costat és igual de necessari per poder-lo dibuixar. Així, de manera simbòlica, s'explica que cada un d'aquests objectius són necessaris per aconseguir un bon producte audiovisual.

⁷ *El Manual del productor audiovisual*: escrit per José Martínez i Federico Fernández. Editorial UOC, 2010.

El primer objectiu de producció és el resultat final del projecte, per nosaltres i en general, a tots els projectes, és el més destacat i el més significatiu. Però el resultat final no és més que la consecució de tots i cadascun dels objectius comunicatius de cada projecte. És a dir, es pot considerar el més significatiu, però no el més important, ja que els tres punts que conformen el triangle dels objectius són importants.

El termini és el segon pilar de producció que sustenta el projecte. Aquest normalment és el que es deteriora amb més freqüència, és a dir, per unes raons o altres, no sempre, però és habitual que no es compleixi el calendari estipulat per l'equip de producció, la qual cosa posa en perill el projecte.

És important tenir un pla de treball detallat per saber quin és el temps que té cadascú per dur a terme la seva part del projecte. En parlarem detalladament a l'apartat 3.2 d'aquest treball. Es pot dir que és l'objectiu més important de qualsevol projecte, ja que si les tasques no s'organitzen i es compleix el calendari planificat, llavors la feina s'acumula i el projecte s'endarrereix. Com a conseqüència es fa tot molt més ràpid per tenir-ho llest per la data d'entrega al client, en el nostre cas al tutor, i llavors el producte final és de mala qualitat.

El tercer objectiu de producció és el cost del projecte. Abans de començar un projecte s'ha de preveure un cost i durant tot el procés s'han d'intentar ajustar les necessitats de producció amb el pressupost estimatiu fet des del principi. Nosaltres no vam fer un pressupost estimatiu perquè no ens volíem posar límits a l'hora de dur a terme la producció i sabíem que el cost tampoc seria exageradament elevat. Tot i així, a mesura

que dúiem a terme la producció del documental vam anar anotant totes les despeses més grans que vam haver d'assolir, tals com desplaçaments i material tècnic entre d'altres, que trobareu detallades a l'apartat 3.5 i 3.6 d'aquest treball.

1.2.2 Els objectius comunicatius

La societat, de manera inconscient, ha apartat a la gent gran com si fos un tema apart, un tema tabú. I això és per la por que desperta el fet de pensar que tots arribarem a ser majors i que un dia morirem. D'aquesta manera, no parlar de la vellesa sembla la via fàcil per a no pensar que un dia la mort ens arribarà. Evitem el tema i inconscientment, l'excloem de les nostres vides, com si nosaltres no haguéssim de morir mai.

Així doncs, una de les raons per les quals ens va interessar fer aquest projecte va ser voler donar a conèixer la part positiva d'envellir, a partir de l'experiència de quatre persones grans amb milers d'anècdotes per contar, experiències viscudes, alegres i tristes, moments irrepetibles i inoblidables... Arribar a la vellesa no és més que tenir la sort de poder gaudir d'una vida plena d'històries, una vida que ha donat situacions, oportunitats, resultats... una vida en la que ells han fet i desfet a la seva manera i que, pels seus anys i experiència, tenen molt per ensenyar.

Volem mostrar, amb la col·laboració i punt de vista de quatre persones majors, que fer-se gran pot ser una de les experiències més boniques de les que l'ésser humà pot gaudir. Una persona major té els seus moments, millors i pitjors, igual que un jove o una persona de mitjana edat, potser pateix més pel simple fet de ser gran, però això no és negatiu. Fer-se gran és una virtut que no tothom té la sort de viure.

Punto de encuentro és un documental que té com a objectiu principal fer somriure a la gent amb experiències reals de persones reals, vivències que ens fan veure que a molts ens queda molt per viure, que gaudir cada segon que tenim i aprofitar la vida com si

avui fos el nostre últim dia. Esperem que el documental sigui amable al mateix temps que faci reflexionar sobre la vida i sobre la mort.

1.2.3 Objectius específics de l'equip

Quan vam començar aquest projecte érem conscients de que amb la producció d'aquest documental aprendríem moltes més coses relacionades amb l'àmbit audiovisual de les que ja teníem assolides. I que el treball final de grau era l'eina que teníem per demostrar totes les competències acadèmiques i professionals que havíem après durant el transcurs de la carrera.

Les facultats que detallem a continuació les podem diferenciar en competències més genèriques per a dur a terme qualsevol tipus de projecte, àmbit i càrrec.

- Saber buscar, analitzar i comprendre informació provinent de fonts diverses, és a dir, saber documentar-nos
- Tenir habilitat de recerca
- Saber dissenyar i dirigir projectes
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi
- Tenir capacitat d'organitzar i planificar
- Tenir capacitat de crítica i autocrítica
- Tenir capacitat de prendre decisions
- Tenir capacitat per aplicar el coneixement a la pràctica

- Tenir capacitat per generar noves idees, és a dir, demostrar que sabem ser creatius
- Tenir capacitat per gestionar el temps i temporalitzar tasques, és a dir saber organitzar-nos com a grup

Per altra banda, amb el treball final de grau tenim l'oportunitat de demostrar que hem assolit competències específiques de l'àmbit audiovisual que sabrem aplicar en el futur professional, tals com:

- Conèixer els fonaments i les pràctiques habituals dels processos de producció, distribució i recepció de la comunicació audiovisual
- Conèixer els fonaments teòrics i pràctics del llenguatge audiovisual en els seus diferents gèneres, ficció i no ficció, i nivells de complexitat
- Conèixer les relacions entre imatges i sons des del punt de vista estètic i narratiu en els diferents suports i tecnologies audiovisuals i multimèdia
- Saber escriure amb fluïdesa textos o guions de ficció i no ficció
- Tenir capacitat per assumir el lideratge en projectes que requereixin recursos humans i de qualsevol altra naturalesa, gestionant-los eficientment i assumint els principis de responsabilitat social

1.3 Elecció dels rols

No és una decisió fàcil triar el càrrec que farà cadascú en el seu projecte final de carrera. En el nostre cas, l'elecció dels rols va ser una mica difícil ja que al principi no ens posàvem d'acord, i no sabíem com fer-ho perquè tots estiguéssim contents amb la divisió de la feina i satisfets amb el càrrec que hauríem d'assumir durant tot el curs.

Els únics càrrecs que vàrem tenir clars des del principi van ser el del director, David Brea, i el de la productora, Maria Cifre. Ells varen dir des del primer moment que els hi agradaria ocupar-se d'aquest rol i tots vàrem estar-hi d'acord.

L'elecció de la persona encarregada de la direcció de fotografia va ser el que va suposar més problemes. Tres persones del grup, Silvia Acedo, Vanesa García i Jennifer Góngora volien ocupar-se d'aquest càrrec i va ser molt difícil decidir, finalment, qui ho faria.

Quan va sorgir aquesta problemàtica vàrem explicar cada una el per què volíem ser les directores de fotografia del projecte. Un cop donats els motius vàrem parlar de les nostres perspectives de futur i els nostres interessos per tal de decidir amb més facilitat qui s'encarregaria d'aquesta tasca.

La Jennifer Góngora va explicar que ella estava molt interessada en la fotografia i en la il·luminació i que en un futur volia dedicar-se a treballar en aquest camp. Va ser per aquesta raó, entre d'altres, que la resta d'interessades varen decidir cedir-li el càrrec a ella i dedicar-se a altres tasques durant la producció d'aquest projecte.

La Silvia Acedo, que també estava interessada en el so i volia conèixer més a fons aquest sector, va encarregar-se de la direcció de so.

Finalment, la Vanesa García no sabia què fer ja que, encara que trobava interessant el guió i l'edició i eren competències que ja havia treballat i li agradaven, volia aprendre coses noves.

Com que al principi, com ja hem explicat a l'apartat 1.1, havíem pensat incloure una part de ficció en el nostre documental, vàrem decidir fer una divisió de càrrecs entre la Jennifer Góngora, que s'encarregaria de la direcció de fotografia i la Vanesa García, que assoliria el càrrec de directora d'art i de l'apartat de disseny, dos càrrecs amb els que ambdues hi estaven d'acord.

Però, finalment, no vam poder fer la part de ficció i per aquest motiu vàrem haver de canviar un altre cop aquests dos càrrecs. La decisió final va ser que del càrrec de direcció de fotografia s'encarregaria la Jennifer Góngora i del guió i l'edició se'n faria càrrec la Vanesa García.

A continuació detallem la justificació argumentada de l'elecció dels rols que hem assolit durant tot el procés de producció de *Punto de encuentro*:

Productora - Maria Cifre

He escollit el càrrec de productora perquè tot i que a primera vista fa una mica de por, em fa molta il·lusió dur-lo a terme. Trobo que és una feina molt interessant i alhora important perquè tot l'equip funcioni com toca i el resultat final sigui el que tots volem.

Personalment, m'agrada tenir-ho tot organitzat, l'agenda, els compromisos, els treballs, etc. Tinc la mania, o la virtut, d'apuntar-ho tot i de dur-ho tot al dia i em molesta, o potser em decebo quan les coses no surten bé i no es fan quan estava planejat que s'havia de fer. Per aquestes raons, em veig capaç de programar una agenda de treball per a l'equip, el pla de rodatge, les reunions amb els entrevistats i entre tots els membres de l'equip de treball, així com també amb la tutora.

Per altra banda, trobo una tasca molt interessant la de contactar amb els entrevistats, és una de les tasques que obliga a moure's pel món i buscar la manera d'aconseguir, en aquest cas l'entrevista. Crec que no serà fàcil perquè s'han de tenir en compte moltes coses, però hi posaré tot l'esforç que hi calgui.

Director - David Brea

He escollit el càrrec de direcció ja que és genèric i crec que podré aprendre de tot i ajudar en tot a les meves companyes. El que més em preocupa és la gran responsabilitat que això comporta, però sé que serà positiu per al meu aprenentatge. Ja he fet algun projecte com a director i hi ha moltes coses que he de millorar si el dia de demà vull dedicar-me a això. Tinc l'expectativa de crear un bon producte audiovisual i sobretot, aconseguir un entorn de treball idíl·lic per a tots els membres del grup.

Direcció musical i de so - Silvia Acedo

He escollit el càrrec de direcció musical i de so perquè és un món que em falta per descobrir i el trobo prou interessant, ja que, des del meu punt de vista, és un món amb molta complexitat, en el qual sé cert que aprendré moltes coses. El so és imprescindible, ens acompanya les 24 hores del dia els 365 dies de l'any, allà on vagi hi ha una casta de sons infinits. Sempre m'ha interessat molt el significat de la música en les diferents escenes de qualsevol peça audiovisual. Hi ha molta gent que escolta però poca que hi presta atenció.

Guionista i postproducció - Vanesa García

He escollit aquest càrrec perquè crec que un bon guió i una postproducció ben feta és el punt bàsic per aconseguir un bon documental, així com també qualsevol peça audiovisual. Saber què volem fer, tenir una estructura narrativa definida i un objectiu clar és molt important per obtenir bons resultats. A més, durant la carrera

he fet diverses assignatures de guió i és un tema que m'agrada i que no m'importaria dedicar-me en el futur. D'altra banda, la postproducció d'una peça audiovisual també és molt important, ja que un bon muntatge pot convertir una mala peça audiovisual en una boníssima o pot fer que una gran peça audiovisual sigui un desastre.

Direcció de fotografia - Jennifer Góngora

El tractament fotogràfic és una cosa que sempre m'ha interessat i que per desgràcia no hem arribat a tractar al llarg de la carrera. Per aquest motiu vaig escollir aquest càrrec. Tot i que encara no sé ben bé si me'n sortiré, el que tinc clar és que vull aprendre el màxim possible d'aquesta oportunitat. La fotografia en una peça audiovisual trobo que és un factor molt important, el fet de tractar la imatge d'una manera o altra pot influenciar molt en el resultat final. Com que el nostre projecte és un documental crec que pel que fa l'apartat de fotografia serà una proposta simple, ja que s'intentarà alterar al mínim la realitat. Però pel sol fet d'haver de plantejar i treballar el tractament crec que m'ajudarà a aprendre moltes coses, ja que, com he dit anteriorment, no hem tractat aquest aspecte a classe i és una feina que trobo interessant per a dedicar-s'hi. Per tant he de dir que dur a terme aquest càrrec em suposarà tot un repte.

Finalment, tots estàvem contents amb el nostre càrrec i disposats a donar-ho tot perquè la nostra peça sortís perfecta. Era un fet molt important que tots ens sentíssim còmodes amb el rol que havíem escollit i que entre nosaltres no hi hagués cap tipus de mal entès, ja que tal i com diu Kagan⁸, el concepte de PIES recull quatre punts bàsics i el primer d'aquests és la interdependència positiva entre els membres del grup.

“Positive interdependence means a "win-win" condition in which the success of one student is linked to the success of others in the class in a positive way. In other words,

⁸ Spencer Kagan: professor i autor de l'article *Cooperative learning*. San Clemente: Resources for Teachers. 1994.

students need each other to succeed, and a gain for one student is a gain for others. In this kind of relationship, students care about each other and help each other so that all learn” (Kagan, 2003).

Kagan anomena el segon punt característic del concepte de PIES com a la responsabilitat individual que cada membre del grup té sobre el projecte assolint la seva tasca.

“Individual accountability means a procedure to check that each participant individually contributes a fair share to a group effort. It also means there is a way to evaluate the quality of the effort/result of each member” (Kagan, 2003).

El tercer concepte que defineix Kagan és el de “equal participation”, és a dir, cada membre del grup ha de tenir una tasca dins de l’equip perquè senti que forma part d’aquell projecte. D’aquesta manera tots els càrrecs tenen un pes i cap serà més important que un altre.

I per últim, la quarta característica que conforma el concepte que defineix el treball cooperatiu segons Kagan és la “Simultaneous interaction” dels membres de l’equip.

L’equip de *Punto de encuentro* hem volgut respectar aquests quatre punts bàsics. Per això, ens hem anat repartint les tasques corresponents a cada càrrec en diferents reunions que vam dur a terme durant tot el procés de reproducció del projecte. També hem treballat a través del Google Drive, eina que ens ha permès treballar de manera individual i compartir-ho a l’instant amb la resta de companys per després debatre sobre la feina feta en les reunions.

Cal destacar que a través del grup privat de Whatsapp i de Facebook ens hem pogut comunicar a totes hores amb molta facilitat i compartir enllaços interessants.

1.4 Públlic Objectiu

El nostre documental tracta un tema apte per a tots els públics, no va dirigit a un tipus d'espectador en concret, ni a un sol target, tot i que amb aquest projecte audiovisual volem aportar un toc de tranquil·litat i frescor davant el tema al qual ens enfrontem: la vellesa.

El documental mostrarà que gran part de la societat que està immersa en la tercera edat té la sensació de fer nosa i de no servir per res quan arriben a aquesta etapa. La soledat és un sentiment comú que pertany a gairebé tota aquesta generació, però *Punto de encuentro* servirà perquè tothom vegi que es pot arribar a aquesta etapa de la vida fent moltes coses perquè les persones majors “som útils i necessàries, donem escalfor, amor, reconfortem...”, deia Montserrat Carulla a les converses sobre l'envelliment satisfactori celebrades a la Universitat de Vic emmarcades dins de la setmana de la ciència.

Hi ha moltes activitats a fer, la vida no acaba o un no deixa de ser útil quan torna major. La clau està en ser una persona activa, voler fer aquestes activitats i ser capaç de dur-les a terme. Val a dir que són molts els sentiments i les emocions que es viuen tant quan una persona comença a entrar dins l'etapa de la vellesa, com quan ja està totalment immers dins d'ella.

I és que, la societat en la que vivim, tal i com explicàvem a la presentació, deixa de banda aquesta etapa de la vida, excloent la gent gran del mercat laboral, dels mitjans, i de qualsevol protagonisme social, a aquesta generació plena de persones que necessiten estar en contacte amb gent que viu altres etapes del cicle vital, potser més que mai per sentir-se escoltats, reconfortats, útils i estimats. I que nosaltres, la resta de societat els necessitem a ells perquè ens aportin tota la saviesa que han anat adquirint al llarg de la seva vida. Podem dir-ne necessitat mútua entre diferents generacions.

Per aquests motius, per mostrar tal i com es senten les persones majors actualment, per encoratjar, per donar una visió més esperançadora i per alleugerar una mica el pes d'un dels grans tabús de la vida, nosaltres escollim el format d'un documental on els protagonistes són quatre persones majors que ens relataran les seves vivències, el seus neguits i les seves sensacions respecte a l'etapa que estan vivint ara mateix. També podrem veure el dia a dia d'aquestes quatre persones, un dia a dia segurament diferent pel fet de no tenir les mateixes edats, ser homes o dones i per viure en llocs, també diferents, a banda d'haver viscut al llarg de tota la vida moments i situacions molt diferents.

1.5 Títol del projecte

Punto de encuentro no és un títol posat a l'atzar. Sabent que és una part fonamental del projecte, volíem aconseguir des del primer moment, transmetre la part positiva de fer-se gran.

El que havíem de fer era buscar un títol que transmetés positivisme i amb el que la gent, en veure'l, pogués interpretar d'una manera optimista el fet d'arribar a la vellesa.

Algun dia, tots ens trobarem en el mateix punt, és a dir, tots, o gairebé una gran part de la societat, arribarem a la vellesa. Nosaltres amb el títol de *Punto de encuentro* volem expressar que aquesta darrera etapa del cicle vital és per compartir-la amb la resta de societat que un dia o altre també hi arribarà. És una metàfora positiva de la vida.

2. Desenvolupament de guió

2.1 Estil del documental

Tècnicament, cal destacar que la característica principal del documental és l'observació, tot i que també té característiques pròpies d'un documental de tipus interactiu o participatiu, segons la distinció dels diferents tipus de documentals del que parla Bill Nichols⁹.

Parlem de documental observacional ja que molts dels plans de *Punto de encuentro* són generals per tal de donar a conèixer sense cap restricció el que passa a davant de càmera amb la major naturalitat possible i quin són els espais, les localitzacions en les que es desenvolupa el dia a dia dels protagonistes. La característica més notable del documental interactiu és la de quan apareixen escenes en les que els avis parlen amb algú altre o expliquen, tot fent una espècie de monòleg, alguna cosa, interactuant així amb els espectadors que escolten aquella conversa.

“La observación fue necesariamente limitada al momento presente conforme los directores grababan lo que sucedía ante ellos. Pero la observación compartía un rasgo convencional con los modos poético y expositivo de representación; también disimulaba la presencia real y la influencia remodeladora del director” (Nichols, 1997).

En l'aspecte no tan tècnic i més temàtic l'enfoc del documental pot ser considerat una crítica social, una crida a la societat perquè aprengui a escoltar i fer companyia a la gent major. Bill Nichols deia: “Parece que el documental se ocupa de destapar dimensiones que se encuentran más allá de la realidad e implican en cierta medida una crítica social.”

Les persones majors necessiten ser escoltades, acompanyades i sentir-se reconfortades i estimades durant la darrera etapa de la vida, i normalment no ho fem perquè no ho veiem o el que és pitjor no ho volem veure. La realitat és aquesta, els joves tenim

⁹ Bill Nichols: crític de cinema nord-americà i autor del llibre *La representación de la realidad*.

moltes coses a fer i pensem que són molt més importants que passar una estona conversant amb els avis.

A través d'aquest documental volem fer una crida a la societat i mostrar a través de quatre protagonistes quins són els sentiments més característics dels avis i àvies de la nostra societat.

2.2 Documentació i treball de camp

En els documentals és essencial dur a terme una bona recerca sobre el tema escollit per tal d'aprofundir en la matèria i aconseguir un bon resultat. La vellesa és un tema que tothom coneix i en pot parlar, però a la vegada hi ha moltes coses que ignorem. Per tant, vam decidir que la millor manera d'aconseguir informació era dividint la cerca en dues parts: treball de camp i treball de documentació. Tot i això, ambdues parts es van anar entrelaçant, ja que una part nodria a l'altra i viceversa.

En el treball de camp ens vam centrar, al principi, en el nostre entorn més immediat, és a dir, en aquelles persones i esdeveniments més propers a nosaltres. Vam començar posant per escrit les nostres experiències en relació a la vellesa i la mort per tal d'orientar-nos i trobar la direcció en la qual volíem anar. Això no només ens va ajudar a fonamentar la idea del nostre guió, com explicarem més endavant a l'apartat 2.3, sinó que ens va aclarir quins conceptes eren importants per la nostra investigació: la mort, la societat, l'exclusió i els sentiments entre d'altres.

Quan et proposes investigar sobre un tema trobes en coses quotidianes, que ja coneixies, certa relació amb el tema. Això mateix és el que ens va passar a nosaltres quan vam començar a adonar-nos que cançons, poemes i escrits que havíem llegit i escoltat tants de cops eren, en realitat, una font de documentació emocional pel que feia a la vellesa. Per exemple, ens va cridar l'atenció cançons com *Ningú* de l'àlbum *Com anar al cel i tornar* de Els Pets (2007), que comença dient "Ningú escolta als vells ni al seu parlar feixuc", o poemes com *M'he estimat molt la vida* de Vicent Andrés

Estellés (1974), que parla sobre la senzillesa de la vida, documentació emocional adjuntada a l'annex 2. Això ens va engrescar en la cerca de nous poemes, frases i cançons que ens poguessin ser útils o que poguéssim incorporar al nostre documental.

Mentre buscàvem per la xarxa documentació sobre els nostres conceptes clau anàvem trobant alguns textos interessants com el bloc de Roger Casero¹⁰. En aquest bloc vàrem trobar un escrit titulat *Elogi a la vellesa* que ell mateix havia escrit en motiu del XXI homenatge a la vellesa a Cantallops (Alt Empordà). Parla de la vellesa com etapa de la vida que s'ha de viure amb plenitud, una gran etapa a la que tothom hi hauria d'arribar.

D'altra banda, vam trobar un article on-line de Paula Pochintesta (2010) que tractava exactament totes les idees i intencions que teníem al nostre cap. El mateix títol de l'article, *Las emociones en el envejecimiento y el miedo ante la muerte*, definia perfectament els aspectes de la vellesa que volíem aprofundir i tractar en el nostre documental. Trobar aquest document ens va servir de guia per estructurar les idees del projecte, ja que el text tractava la part social, psicològica, antropològica i la pròpia reflexió sobre les emocions durant l'envelliment i la mort. Aquesta lectura ens va fer veure que havíem d'investigar bé com s'enfocava l'envelliment tant des del punt de vista social com des del psicològic i això ens ajudaria a definir i saber tractar als nostres protagonistes.

El dia a dia a la universitat ens va obrir també altres portes. A classe de Nous formats televisius el Joan Vila¹¹, director de l'antic *Comunicalia*, ens va parlar del programa *Sèniors* del Canal 33 i d'una adaptació documental que el *Sense Ficció* estava duent a terme. De seguida ens va captar l'atenció, un programa sobre la gent gran amb

¹⁰ Roger Casero: col·laborador a *Parlem de Sarrià*. Blocaire: <http://www.rogercasero.cat>

¹¹ Joan Vila: periodista i exdirector de *Comunicalia*. Actualment escriu a: <http://blocs.mesvilaweb.cat/node/view/id/160764>

diferents protagonistes i diferents situacions de l'última etapa de la vida. Així que vam començar a mirar alguns capítols que ens van servir com a referents.

Casualment vam veure l'emissió de *El Convidat* sobre la Neus Català i ens va semblar d'allò més interessant el fet de com darrera d'una persona s'amagava una gran història de vida. La Neus Català ens va captivar tant que de seguida vam intentar contactar amb ella, volíem aconseguir que sortís al nostre documental o, com a mínim, entrevistar-la. Però finalment no vam dur a terme la visita ja que els nostres plans pel que feia al guió van canviar.

De la mà de la Montse Casas, professora de la Universitat de Vic, ens va arribar una recomanació per anar a veure una conferència que es celebrava a l'aula magna de la universitat. La conferència rebia el nom [Repressió franquista contra les dones, l'oblit dins de l'oblit](#) i era a càrrec de la Montse Armengou, directora de documentals del programa *Sense Ficció* de TV3. Tenint en compte que cap dels components del grup dominàvem gaire el gènere documentalista vam trobar adient assistir a la conferència.

Un cop allà vam poder visualitzar diversos fragments de documentals, dirigits per la pròpia Armengou juntament amb el Ricard Belis, sobre la dictadura franquista. Entre ells hi havia documentals com *Torneu-me el fill*, *El comboi de 1927* (2004), *Els nens perduts del franquisme* (2002) i *Les fosses del silenci* (2003). La conferència ens va ser de gran ajuda, ja que ens vam començar a familiaritzar amb els documentals i vam descobrir la vertadera intenció d'aquells documentals i, alhora, la nostra, que no era més que explicar i fer constar unes vivències que mereixien ser recordades. Tal i com diu Nichols (1997) "el film documental contribueix a la formació de la memòria col·lectiva."

En la següent tutoria li vam comentar a la Rosa Pons la tesis que havíem trobat, com aquesta tractava tot el que estàvem buscant per reflectir al nostre documental i que trobàvem necessari investigar des d'un punt de vista psicològic i social. Llavors la Rosa

ens va recomanar una lectura de Lluís Vicent Aracil¹² (1941) anomenada *La mort humana*. Com que el llibre en si recollia tota una conferència de diversos dies sobre la mort, nosaltres només vam agafar dos capítols que vam trobar interessants referents al que buscàvem: “El sentit de la mort” i “L’obsessió de supervivència. El suïcidi”.

També vam comentar-li que el fet de visualitzar aquells documentals a la conferència sobre el franquisme ens havia ajudat per situar-nos una mica i donar-li forma mentalment al nostre documental. Llavors la Rosa ens va recomanar que miréssim *El cielo gira*¹³, un documental de Mercedes Àlvarez (2005) sobre un poble on només hi quedava gent gran. Al visualitzar aquest documental vam quedar fascinats amb els plans i les imatges, el ritme del documental era lent i tranquil com els seus protagonistes, persones grans en un poble pràcticament buit. Vam anar anotant totes aquestes coses que ens agradaven per aplicar-les més endavant al nostre documental. No obstant, encara que la peça audiovisual en si ens havia agradat molt, va haver-hi un detall que, per nosaltres, trencava la màgia d’aquella peça, la veu en off no acabava de funcionar bé.

Amb motiu de la setmana de la ciència, el 13 de novembre es va celebrar a l’Aula Magna de la universitat la conferència [*Converses sobre l’envelliment satisfactori*](#), en la que hi participaven la psicòloga Mercè Perez Salanova, l’actriu Montserrat Carulla i dos veïns de Vic, el Joan Freixenet i la Pepita Puig. Amb aquesta conferència es pretenia desmuntar mites, estereotips i visions esbiaixades de l’envelliment, així com ressaltar tant les fortaleces de les persones que envelleixen com valorar la seva participació en l’entorn en el que viuen.

Quan vam escoltar les històries de vida d’aquestes persones vam prestar atenció en les seves paraules a l’afirmar que la gent gran és necessària, així com el llaç entre grans i

¹² Lluís Vicent Aracil: sociolingüista valencià. Autor de *La mort humana*.

¹³ *El cielo gira*: pel·lícula documental dirigida per Mercedes Àlvarez que reflecteix, amb el pas dels anys, la decadència d’un poble de l’interior d’Espanya.

joves. Montserrat Carulla va dir que “qui veu positiu l’envelliment tindrà un envelliment positiu”, però nosaltres ens preguntàvem si tothom aconseguia veure l’envelliment de forma positiva. Llavors, la Mercè Pérez va recalcar que “ens adaptàriem millor socialment si fóssim conscients de que tots envellim”. La nostra societat no està preparada per envellir, no n’és conscient, cada cop s’inventen més recursos per a continuar semblant joves i endarrerir les marques corporals del pas del temps.

Vivim en una societat de consum sotmès a un ritme de producció imparable que s’aplica al nostre modus vivendi. Quan quelcom deixa de ser útil, es torna antiquat, s’espatlla o fa nosa no ens aturem a arreglar-ho, simplement ho apartem i en comprem un altre. El ritme de vida de les persones grans és més lent i relaxat, per això majoritàriament no encaixen en la societat del S.XXI, la gent jove no té temps d’aturar-se. L’article de Paula Pochintesta ens va obrir les portes a estudis socials i psicològics que tractaven sobre la gent gran.

El punt de vista sociològic és fonamental alhora de determinar com es vol enfocar un documental, ens calia informar-nos sobre el paper que jugava realment la gent gran dins la societat actual i contrastar les nostres pròpies teories extretes de les darreres conferències i lectures. Així que vam contactar amb el Gerard Coll¹⁴, sociòleg i professor de la Universitat de Vic, per tal d’entrevistar-nos amb ell i posar-li sobre la taula les nostres inquietuds.

Una de les paraules clau que nosaltres sempre hem atribuït a la gent gran és solitud, per tant, va ser un dels temes a debatre amb el Gerard. Si ens hi fixem el cercle social de les persones es va reduint a mida que anem envellint, fins i tot el concepte d’amistat canvia.

¹⁴ Gerard Coll: autor dels llibres *Dibuixant el gènere* (Edicions 96, 2013), *La carne y la metáfora. Una reflexión sobre el cuerpo en la teoría queer* (Egales, 2012) i *La voluntad y el deseo. La construcción social del género y la sexualidad* (Egales, 2010).

Al llarg de la vida anem perdent a aquells que ens rodegen i arriba un moment que no volem conèixer gent nova. Les persones grans desitgen passar moments emocionalment intensos amb els seus éssers estimats al adonar-se que el seu temps és finit. Hi ha un estudi de Fung i Charles Carstensen¹⁵ (2003) que es recolza en la teoria de la selectivitat socioemocional, que justifica aquesta reducció de la xarxa social amb un procés de selectivitat per part dels adults majors.

L'altre tema per excel·lència atribuït a les persones majors és la mort, el gran tabú del que tothom evita parlar i no se sap ben bé com s'ha de tractar, però alhora està estretament lligat a l'última etapa de la vida. Li vam plantejar al Gerard el problema que vam tenir quan vam assistir a la conferència de l'envelliment actiu. En cap moment es va comentar el tema de la mort i a nosaltres ens va fer por plantejar-lo per tal de no trencar l'ambient positiu que s'havia creat en aquella conversa sobre l'envelliment.

Ell ens va plantejar que el concepte de la mort havia variat al llarg del temps. Abans la mort es concebia com a una part més de la vida i en canvi, avui en dia, ho entenem com una cosa a part de la vida, com un oposat, i això fa que tinguem menys eines per afrontar-la i superar-la. Aquest plantejament ens va ajudar a veure que la gent gran afronta la mort com una cosa natural amb la que hi han estat relacionats, ells han viscut en època de guerra i dictadura i abans als morts se'ls vetllava a casa, per això ens vam donar compte que els que realment tenim por de la mort som els joves.

Lluís Vicenç Aracil (1941) argumenta que “la mort és separació”, és inconcebible però alhora és real. Intentem separar la vida com allò real i la mort com allò irreal, però el fet de no entendre una cosa no vol dir que no sigui real. Necessitem trobar sentit a la nostra vida, sentir-nos part d'un tot, per això molta gent recorre a la religió per afrontar aquest buit de mort, tot i que abans era més freqüent. Aracil diu que hauríem

¹⁵ Fung i Charles Carstensen: autors de l'article *Socioemotional selectivity theory and the regulation of emotion in the second half of life*. 2003.

de concebre la mort com a part de la vida, ja que és una part més de cadascú de nosaltres.

Com que en la societat actual no som capaços d'assumir la mort apartem a l'última generació, que se suposa que és la que ha de morir. La gent gran reflecteix una part de nosaltres que no podem assumir, ens recorden que som mortals, aïllem als malalts en hospitals, a la gent gran en residències i als morts en tanatoris. La societat comença a efectuar aquesta separació creada per la mort abans de la mort en si. Com que el tema de l'exclusió social ens va semblar molt interessat el Gerard Coll ens va recomanar una lectura de Norbert Elias (1987) anomenada *La soledad de los moribundos*¹⁶ i també ens va parlar de la seva tesi doctoral *La voluntad y el deseo*¹⁷, que tracta sobre la sexualitat dins la societat.

Vam trobar interessant fer un cop d'ull a la tesi doctoral del Gerard, ja que planteja l'exclusió social des de l'àmbit de la sexualitat. "La societat tendeix a excloure el que no li agrada" ens va dir ell, i el sexe i la vellesa són dos conceptes que en quant a exclusió social van lligats de la mà.

La gent que entra dins l'etapa de la vellesa sense ganes de viure, de gaudir, són persones que no faran res més que envellir cada dia entrant en una decadència que els aïlla de la societat. Norbert Elias (1987) parla de "l'aïllament dels moribunds de la comunitat dels vius". Però aquest aïllament es produeix per ambdues bandes, tan per part de les persones que estan en la darrera etapa de la seva vida, com per part de la resta de la societat.

El fet de visualitzar *El cielo gira* ens va incitar a buscar en altres documentals tot allò que ens agradava i el que no per tal de tenir referents a l'hora d'anar consolidant una

¹⁶ Ensayo del escritor Norbert Elías a principios de los años 80 que trata sobre el tema de la muerte.

¹⁷ Tesi doctoral de Gerard Coll-Plana publicada al 2010. El títol sencer de l'obra: *La voluntad y el deseo. La construcción social del género y la sexualidad*.

idea del que preteníem crear. Per recomanació de la Rosa Pons vàrem visualitzar diversos documentals com *The family album* (1986) d'Alan Berliner¹⁸, *The man with the movie camera* (1929) de Dziga Vertov¹⁹ o *Daguerréotypes* (1975) d'Agnes Varda. Així com alguns projectes finals de carrera de la UVic d'altres anys com *L'última Peça*, *Demasiado guapos para el punk* i *450 ml. Un viatge d'anada i tornada*.

Cadascun d'aquests documentals van suposar una font d'inspiració i referència. Per exemple, *The family album* ens va mostrar que un documental pot funcionar molt bé mostrant imatges del passat mentre el protagonista explica les experiències en veu en off. En canvi, *Daguerréotypes* ens va mostrar un tractament completament diferent sobre com retratar el dia a dia d'un carrer en concret. Per altra banda, visionar projectes finals de carrera d'altres anys ens va motivar a esforçar-nos al màxim per obtenir un resultat com aquells.

El nostre guió gairebé ja tenia forma. Teníem els protagonistes, sabíem el que volíem obtenir però no com aconseguir-ho. Desconeixíem la forma en que havíem de tractar als participants del documental, com apropar-nos a ells emocionalment, com preguntar-lis segons quins temes. Tot i que havíem cercat informació i ens havíem documentat sobre la part psicològica i emocional que comportava envellir o apropar-se a la mort, necessitàvem algú que ens orientés i ens ajudés a resoldre dubtes. Així que vàrem aprofitar la conferència sobre l'envelliment satisfactori per contactar amb l'Anna Bonafont, una de les psicòlogues col·laboradores de la xerrada especialitzada en el tema de l'envelliment.

Quan li vam preguntar com la gent gran fa front a l'envelliment ens va contestar que, en realitat, tots envellim cada dia. A mesura que ens anem fent grans es van produint uns canvis orgànics i la relació amb el nostre cos va canviant. Aquest fet costa d'afrontar-lo i, tot i que tenim la capacitat d'adaptar-nos als canvis, la manera

¹⁸ Alan Berliner: director de cinema nord-americà. És un dels cineastes independents més aclamats de l'actualitat.

¹⁹ Dziga Vertov: director de cinema avantguardista soviètic i autor d'obres experimentals que van ser de gran interès en el món del documental.

d'afrontar-los depèn de cada persona. En aquell moment ens vàrem adonar que cada persona és un món diferent i, per tant, vam comprendre que no tots envellíem de la mateixa manera, que entre l'etapa de la jubilació i la vellesa avançada hi havien moltes variants. L'envelliment d'una persona depèn de molts factors com l'estatus social, l'econòmic, l'estil de vida que hagi portat, etc.

Una altra qüestió que ens inquietava i volíem comentar amb l'Anna Bonafont era el fet d'apropar-se a la mort i veure la vida com a finita. En aquest moment va sortir a relleu el tema de l'espiritualitat. Ens va comentar que molta gent s'aferra a l'espiritualitat com a transcendència entre la vida i la mort. Tenir una bona vellesa és fer un bon balanç de la teva vida encara que aquesta hagi estat molt dura, és el fet de poder donar-li un sentit a la pròpia vida i tenir el desig de continuar fent coses.

“Erikson sostiene que a lo largo del ciclo vital se van atravesando una serie de conflictos que deben ir resolviéndose. El último de estos conflictos, que se atraviesa en la vejez, es la resolución entre la integridad versus la desesperación. El logro de la integridad implica la aceptación del propio ciclo de vida que se haya emprendido, así como las variables históricas que lo conforman. La aceptación de esta etapa lleva a la admisión de la muerte no de modo trágico sino con tranquilidad y con un sentimiento que trasciende lo material y al yo propio” (Paula Pochintesta, 2010).

Rice, Löckenhoff i Carstensen²⁰ (2002) recorden que els valors de la cultura occidental com la independència i la productivitat associades a la joventut, produeixen un antagonisme que deriva a una lectura de la vellesa en termes de dependència i improductivitat.

Li vam plantejar a l'Anna Bonafont el tema de l'exclusió social cap a la gent gran i com els hi afectava. Vàrem descobrir que a part d'aquesta actitud d'exclusió n'hi ha una

²⁰ Rice, Löckenhoff i Carstensen: autors de l'article *En busca de la independencia y productividad: cómo influyen las culturas occidentales en las explicaciones individuales y científicas del envejecimiento*. 2002.

d'oposada, la sobreprotecció. Un extrem de proteccionisme cap a les persones grans fa que es sentin anul·lades, ja que els hi reforces la imatge d'ells com a vulnerables.

“La por a la vellesa està també relacionada amb la fragilitat, el sentir-se vulnerable i perdre la pròpia autonomia tan valorada en la societat contemporània”. (Saurí,1991). Per això és important que la persona pugui decidir per ella mateixa. Amb l'envelliment actiu s'està donant una mala imatge perquè sembla que aquell que fa moltes coses té un millor envelliment. Això fa que es desplaci una mirada maliciosa cap a les persones dependents com si aquestes no poguessin gaudir de la mateixa manera de la vellesa.

Teníem clars tots els conceptes i els temes que volíem tractar i aprofundir en el nostre documental. L'únic problema que se'ns presentava era que no sabíem com interactuar amb els nostres protagonistes per tal d'aconseguir els resultats desitjats. L'Anna Bonafont ens va recomanar que els deixéssim parlar. El fet de deixar parlar a les persones, deixar que expliquin la seva experiència de vida pot obrir totes les portes. Les narratives fan que el subjecte s'expliqui a sí mateix i en la revisió de la seva vida hi pot trobar nous significats. Calia que els expliquéssim el nostre propòsit del treball i arran d'això fer ús de preguntes obertes.

Gràcies a aquesta entrevista amb l'Anna Bonafont i amb el Gerard coll ens vam sentir molt més preparats i amb moltes ganes de començar a tractar amb els nostres protagonistes.

2.3 Inicis del guió

Tal i com hem esmentat a l'apartat 2.2, vam documentar-nos sobre el tema de la vellesa i ens va cridar molt l'atenció el text: *Las emociones en el proceso del envejecimiento y el miedo ante la muerte* de Paula Pochintesta. Un text molt profund que ens va fer adonar-nos del que volíem exactament i que va aconseguir guiar a tot l'equip cap a un mateix tractament del tema i, fins i tot, va fixar les bases del nostre documental.

Pochintesta planteja, amb el reforç de teories de diversos autors que, per una banda, hi ha persones que durant el transcurs de la vida, superant les diverses adversitats que se'ls hi planteja es tornen forts i arriben a l'etapa de la vellesa amb molta força. Però per altra, l'etapa de l'envelliment està relacionada amb la mort i "frente a la cercanía de la muerte, el miedo se erige como la emoción más característica." (Blanco Picabia y Antequera Jurado, 1998)²¹.

Teníem moltes idees però cap consolidada, sabíem què volíem mostrar però no com fer-ho, ni amb quins personatges. Així que vàrem decidir escriure històries personals per inspirar-nos i guiar-nos en el nostre camí. "L'escriptura personal permet aprendre, reflexionar sobre els fets i comprendre'ls millor. Dóna confiança i desenvolupa enormement l'habilitat d'escriure" (Cassany, 2002)²². Quan una història és pròpia és més fàcil d'explicar i ho fem amb més naturalitat i sense pensar-ho gaire.

Els paràgrafs que detallem a continuació es caracteritzen per tenir un to de sinceritat, tendresa, i estimació cap a aquelles persones que ens van inspirar a escriure aquestes línies:

David: El meu avi va trigar quatre anys a morir. Ningú de la família va dir-li res i ell tan sols creia que estava malalt. Als dos anys d'estar ingressat, li vàrem dir que la seva malaltia era terminal i la reacció va ser d'enuig. Va trigar en assumir que s'estava morint, però al final ja parlava del seu enterrament, del que volia per a aquell dia. El més impactant va ser quan va haver de decidir com seria el seu funeral. El metge li va dir que patiria molt. Així doncs, el meu padrí va decidir que si això passava, que el sedessin i el deixessin marxar.

²¹ Alfonso Blanco Picabia i Rosario Antequera Jurado: catedràtic de psiquiatria i professora de psicologia de la Universitat de Sevilla. Autors de l'apartat *La Muerte y el Morir en el Anciano* a l'article de Paula Pochintesta.

²² Daniel Cassany: professor d'Anàlisi del Discurs de la Universitat Pompeu Fabra. Autor del llibre *La cuina de l'escriptura*. Editorial Empúries, 2002.

Vanesa: Tothom té por a envellir, a viure l'última etapa de la seva vida sol i morir sol. Tot i això, hi ha persones que no han tingut l'oportunitat d'envellir i haguessin desitjat poder fer-se grans al costat de la seva família. Aquest és el cas de la meva àvia. Ella va morir quan tenia 26 anys deixant quatre fills petits. No vaig arribar a conèixer-la però sé que era una dona forta i que, a causa de la seva mort, la meva família també es va enfortir.

El meu avi va haver d'ocupar-se de tot i canviar de vida completament. Per a mi, ell és una persona imprescindible, m'ha ensenyat que no importa l'edat que tinguis per gaudir de tots els dies de la teva vida i que pots seguir essent jove encara que físicament no ho siguis.

Per altra banda, els meus dos avis paterns també varen morir, a causa de diferents malalties. Vaig viure amb ells una etapa dura i em vaig adonar que els fills són molt egoistes i que quan arribem a majors, a vegades, creiem que som un destorb i desitgem morir lo abans possible per deixar de "molestar".

Amb tot això, m'he adonat que hem d'aprendre a estimar a la nostra família fins al darrer moment; no tan sols per qui són, sinó també pel que ens donen i perquè, gràcies a ells, nosaltres arribem a ser qui actualment som.

Silvia: La tieta de la meva mare té 88 anys. És una de les persones més optimistes i positives que he conegut a la meva vida. Ha tingut una vida dura, ha patit moltíssim però encara així, quan parles amb ella, té el poder de canviar la teva perspectiva de veure les coses i et fa valorar què és allò important pel que val la pena lluitar.

Parlar pels colzes és una de les coses que sempre l'ha caracteritzada, riure i contar-te les seves batalletes. Però a dia d'avui ha patit un ictus cerebral que ha afectat a la seva parla, entre d'altres coses. No se'n recorda de la seva família i hem de parlar-li

recordant-li qui som. Encara així, té unes ganes boges de viure i segur, segur que se'n sortirà.

Maria: Fa 6 anys va morir la meva àvia, tenia 83 anys i fins el darrers mesos de vida, sempre havia estat una persona molt energètica, feia el dinar per a tota la família, posava rentadores, anava a comprar el pa, i per aquí i per allà. Sempre havia patit del cor i de la tensió, però de cada vegada es cansava més i ella mateixa es veia més vella i dèbil. De sobte va deixar d'anar a comprar el pa, necessitava ajuda per estendre la roba, per fer el dinar, etc. Després de diverses visites i proves al metge, un dia li van donar poc temps de vida, la vàlvula del cor no bombejava bé i les venes estaven molt embossades, però "és massa gran per operar", va dir el metge. A partir d'aleshores va perdre tota aquella vitalitat i només tenia ganes d'estar amb nosaltres, els seus. Després d'una setmana justa va morir.

Jennifer: El meu avi patern quan tenia 40 anys va tenir una embòlia i va quedar paralytitzat de mig cos. La meva àvia sempre va estar pendent d'ell. Tot i no tenir gaire mobilitat, aportava molta alegria. De més gran va patir una segona embòlia i va estar ingressat uns mesos en molt mal estat.

La mort del meu avi va ser la meva primera experiència pròxima a la mort i es va notar un buit molt gran a casa. D'altra banda, a la meva àvia fa pocs anys li van diagnosticar Alzheimer, i tot i que no és morta, és com anar-la perdent dia a dia i ella mateixa ho nota, cada cop està més neguitosa. Els meus avis materns són vius, però la meva àvia té molt assumit que ella és vella i que li queda poc temps de vida, i això és una cosa que em diu contínuament.

Després d'escriure aquestes experiències personals i llegir les històries de la resta de companys vam apropar-nos més al tema que volíem tractar i ens va ajudar a aclarir les idees, quasi sense adonar-nos-en. Vàrem veure que tots teníem pensaments comuns i vàrem aprofitar-ho per crear situacions pel documental.

Per altra banda, ens va servir per adonar-nos de lo familiaritzats que estàvem amb el tema de la vellesa sense ser-ne conscients. Vàrem descobrir que teníem moltes coses a dir sobre el tema i, a més, vam aprendre a exterioritzar els nostres sentiments i pensaments sobre quelcom que, en el nostre cas, encara no hem arribat a viure.

2.4 Breu biografia dels protagonistes

Teníem moltes idees però cap arribava a consolidar-se, estàvem molt confosos i no sabíem què fer. Com hem vist al punt anterior, la nostra tutora ens va recomanar investigar en el nostre entorn més immediat, preguntant-nos sobre la gent que coneixíem i el que aquests ens podien aportar. I així, ens vàrem anar informant sobre les persones més properes i vam arribar a la conclusió de quins serien els protagonistes idonis del nostre documental.

Com que les persones que vam escollir eren lluny de Vic, la guionista, amb l'ajuda del director i la productora, va contactar telefònicament amb ells i amb els seus familiars i coneguts per tal de poder escriure una breu biografia de cada un.

Protagonista 1: Maria Llompart

La Maria Llompart va néixer a Pollença fa 84 anys. Va viure amb els seus pares fins que es va casar i es va fer una casa nova al mateix carrer on vivia amb ells, que és on viu actualment.

La Maria és una dona que sempre ha viscut amb companyia, però ara viu tota sola. A casa seva eren tres germans. El seu germà va viure amb ella i el seu home fins que aquest es va casar i se'n va anar a viure amb la seva dona. Quan el Martí, l'home de la Maria va morir, la seva germana que anys enrere havia quedada vídua es va traslladar allà per viure juntes, però fa dos anys va morir.

Quan era jove va treballar d'infermera amb el metge Llopis i també d'emblanquinadora de cases i de dona de neteja. Encara ara és una dona activa, no li agrada estar a casa sense fer res. S'aixeca abans de les 7:00h recull les bosses de fems de tots el veïns i les baixa al cantó del carrer perquè el camió de les escombraries no hagi de pujar el carrer.

Normalment va a dinar a ca la seva filla perquè a ella mai li ha agradat cuinar, "però no hi està gaire temps perquè creu que molesta", assegura la seva néta.

El procés de la Maria en arribar a ca la seva filla és plegar roba, escurar les olles brutes que la seva filla ha utilitzat per fer el dinar, menjar, ajudar a escurar els plats perquè diu que la "màquina no ho fa tan net" referint-se al renta-plats. Llavors se'n va cap a casa seva.

Per la tarda, juntament amb altres veïnes van a fer una caminada pel barri i llavors s'asseuen a un banc situat a una cantonada on s'hi passen hores observant els cotxes passar. No els hi agrada mirar la televisió perquè només mostren desgràcies.

Li encanten les flors i els animals. S'encarrega de cuidar els cossiols i les gallines del seu veí. Es desvia pels altres, tot i que és una mica descuidada amb ella mateixa. Prefereix que els altres estiguin bé. "Si només té un tros de pa el te donarà a tu envers de menjar-se'l ella", diu el seu gendre Joan.

Protagonista 2: Bernabé Panadero

Bernabé és un home de 83 anys, va néixer a Córdoba però actualment viu a Palma de Mallorca, concretament al Rafal Nou. Quan era jove vivia a Córdoba i treballava a la mina. De jove es va traslladar a Mallorca i va fer la seva vida allà, on va treballar de picapedrer i de barber.

És una persona que sempre ha estat rodejada de gent, ell era qui sempre organitzava els dinars de nadal i li agradava compartir els dies especials amb la seva família i amics.

Es caracteritza per ser un home alegre, que sempre s'ha preocupat per la gent que l'envolta i ho ha donat tot per ells. A més, ell era l'encarregat de fer el menjar i cuidar als nens petits de la casa ja que la seva dona estava malalta i hi havia coses que no podia fer. Amb la mort de la seva dona es va quedar tot sol.

Actualment, segueix tot sol a ca seva i el que més li agrada fer és portar a la seva néta al col·legi i passar temps amb ella i la seva filla. Tot i així, té molt de temps lliure i quan s'avorreix fa manualitats o se'n va a passejar pel seu barri (va a comprar el pa, a la loteria...).

Protagonista 3: Paquita Carrera

La Paquita va néixer a Vigo fa 71 anys a una família de classe social treballadora. De petita vivia en una casa situada en un carreró en el que no hi havia ni aigua ni llum. Els pocs diners que hi havia a casa s'invertien en menjar que s'havien de repartir entre 13 germans. La Paquita va tenir una infància molt dura ja que va veure morir a la meitat dels seus germans a causa del fred i de la gana que passaven a aquella època.

De més gran va començar a treballar com a modista i llavors a una impremta, així va començar a guanyar diners per poder sortir del carreró en el que havia viscut des de que va néixer.

La Paquita ha estat enamorada tres cops. Amb el seu primer marit va tenir els fills, després d'uns anys de divorciar-se va refer la seva vida i es va tornar a casar però el

segon home va morir i després de molts d'anys d'estar sola va conèixer a l'Albino, la seva actual parella.

Protagonista 4: Albino Martínez

L'Albino, el marit de la Paquita, és de Sanxenxo, és fill d'una família humil i de ben jove va haver de començar a treballar com a pescador. Aquesta professió li ha donat de menjar tota la vida. Era un jove molt treballador i fins i tot es va construir casa seva ell mateix amb l'ajuda dels seus amics.

Ell va estar casat amb una dona que va morir de càncer. Després de sis anys va conèixer a la Paquita amb la qui ara amb 76 anys comparteix la seva vida des de fa uns anys.

Amb aquestes descripcions coneixíem un poc més als avis que protagonitzarien el nostre documental; la seva vida diària, els seus sentiments i el costat positiu i el negatiu de fer-se major.

Amb l'elecció d'aquests protagonistes vam haver d'assumir que hauríem de gravar a tres localitzacions diferents (Galícia, Pollença i Palma), i que l'equip de treball s'hauria de dividir.

2.5 Situacions/accions

Tractant-se d'un documental i no d'una ficció, no podíem fer un guió de dalt a baix, ja que el que volíem era mostrar la realitat dels nostres protagonistes, la seva vida, el seu dia a dia... Però tot i així havíem de posar unes pautes per aconseguir treure profit de cada una de les gravacions, que van ser les següents:

1. Induir el tema de conversa en un determinat lloc fent una determinada acció en la que el/la protagonista es senti còmode (per això hem d'investigar què acostumen a fer, com és el seu dia a dia, etc.).

Per exemple: grup d'avis jugant a cartes (excusa) al bar (lloc) parlen dels seus néts i de les coses que fan junts (tema de conversa que nosaltres volem).

2. Seguir accions del dia a dia.

Per exemple: anar a comprar el pa al forn de la barriada on totes les àvies es troben cada matí i parlen de:

- Ho sabeu?
- Què ha passat?
- Na Joana és morta!
- Uhh!... feia temps que no estava molt bé.

3. Fer llistat d'accions i recrear-les:

Trobada amb els néts

Trobada amb els fills i els néts

Anar al metge

Anar a missa

Carrer (com caminen)

Parc infantil (amb néts)

Petanca/ cartes/ parxís

Compres del dia (carnisseria, forn de pa, botiga...)

Mirar la televisió

Xerrades entre veïns

Anar al cementiri a dur flors

Perruqueries

Cuidar l'hort/ bestiar

Excursions a llocs on els hi agrada anar

Visites d'amics o familiars a casa

2.6 Localitzacions

Tal i com expliquem al punt 3.3 el pla de rodatge està dividit en tres gravacions diferents, una per cada participant: Palma i Pollença, ambdues a Mallorca i Sanxenxo, situat a Galícia.

Cal remarcar que com que es tracta d'un documental no vam modificar cap decoració d'interior, tals com habitacions, cuines, sales d'estar, etc. Tampoc vam voler modificar les rutes diàries del avis entrevistats. Les imatges gravades als exteriors (parcs, carrers, platges, etc.) són els espais en els que es mouen diàriament cada un d'ells.

Fotografia de la sala d'estar de la Maria

Fotografia d'un carrer de Palma

Palma, amb 407.648 habitants, és la capital de l'illa de Mallorca. Ciutat que des de fa més de 50 anys acull a Bernabé. Ell, concretament, viu a la barriada del Rafal Nou que té una població aproximada de 7.000 habitants.

Fotografia del centre de la ciutat

Tot i que Bernabé va néixer a Córdoba, coneix a la perfecció els carrers i els parcs de Palma, pels quals cada dia hi fa una passejada, entre cafè i cafè.

Fotografia del parc

Una de les localitzacions en la que el vam gravar va ser a la Loteria Ca'n Comas, establiment al qual el protagonista va cada dia.

Fotografia de Bernabé a fora de Ca'n Comas (Loteria)

De la ciutat passem al poble de la Maria. Pollença és un municipi del nord de Mallorca amb 16.191 habitants (incloent el Port de Pollença i la Cala Sant Vicenç). És un poble petit en el qual tots els veïns es coneixen.

Fotografia de Pollença amb el Puig de Maria al fons

La protagonista pollencina de *Punto de encuentro*, des que va néixer sempre ha viscut al mateix carrer. “De petita vivia al cap de cantó de baix i quan me vaig casar nos vàrem fer aquesta casa”, referint-se a la casa on viu ara i que està situada a pocs metres de la casa on ella va néixer.

Fotografia del carrer en el que viu la Maria Llompart

Generalment no surt de la barriada, compra el pa i els queviures a la botiga de devora casa seva i lo més lluny que va és a dinar a ca la seva filla i a caminar amb les amigues pels carrers de la barriada.

Fotografia de la Maria a l'exterior

Tractant-se d'una illa, Mallorca està rodejada de mar i tant Palma com Pollença estan a vorera del Mediterrani. El mar és el nexa d'unió entre les localitzacions mallorquines i la gallega.

Fotografia del mar a Mallorca

A Vigo, concretament al municipi de Sanxenxo, just tocant l'oceà Atlàntic hi viuen, entre 17.604 habitants, la Paquita i l'Albino, la parella protagonista de la nostra peça audiovisual.

Fotografia de la Paquita caminant per Sanxenxo

A la nostra parella de jubilats els hi encanta fer llargues passejades per davant la mar, així com també anar a cant i a classes de ball.

Fotografia de Paquita a la classe de ball

2.7 Escaleta

L'estructura de *Punto de encuentro* vam dividir-la en cinc grans blocs temàtics: Introducció, etapa de guerra, soledat, mort i, finalment, els aspectes més positius de la vellesa per no acabar amb una sensació negativa de la vellesa.

Blocs	Descripció
Introducció	<p>Presentació dels quatre protagonistes del documental, dos d'ells vidus i els dos restants, parella.</p> <p>Es veuen imatges d'ells per tal d'identificar-los i, acte seguit, veiem qui són, d'on són i què fan. Un cop feta aquesta petita introducció, ens endinsem de manera directa en cadascun d'ells i ells mateixos ens conten de manera més detallada qui són i què han fet durant la seva vida.</p>
Etapa de guerra	<p>Els protagonistes ens expliquen, per una part, la situació social de l'època, concretament, la falta de recursos alimentaris i de la misèria que van patir durant la guerra i la postguerra. I, per altra, les seves vivències durant aquesta dura etapa i del que va suposar per ells. Aquestes declaracions es complementen amb imatges del NODO i articles extrets de l'hemeroteca de diaris de l'època que mostren el que ells expliquen amb paraules.</p>
La soledat	<p>Els sentiments de soledat predominen en les converses entre els avis.</p>
La mort	<p>Els quatre protagonistes ens expliquen les coses més negatives de fer-se major, una d'elles és que la gent que els envolta va morint.</p>
Aspectes positius de la vellesa	<p>Els nostres protagonistes ens expliquen lo contents i satisfets que estan d'haver arribat a tenir l'edat que tenen i, a més, ens deixen veure la seva vitalitat a través de les imatges.</p>

3. Preproducció

3.1 Tasques durant la preproducció

L'extensió de la fase de preproducció està marcada al pla de treball, detallat en el punt 3.2 d'aquesta memòria, aquesta va del mes de setembre al mes de desembre del 2013 que és quan comencen els rodatges.

En la fase de preproducció del projecte final de carrera s'hi han involucrat tots els components de l'equip, però com és obvi, el càrrec amb més tasques ha estat el de producció.

També hem visionat pel·lícules i documentals, tal i com hem explicat a 2.2, de manera conjunta per tal d'agafar idees i models de referència, la qual cosa també ens va servir per definir el tipus de documental que no volíem fer.

El director i la productora després de mantenir converses amb els avis i familiars de Galícia i Pollença per telèfon i correu electrònic, van ajudar a la guionista facilitant-li informació dels protagonistes per fer les entrevistes.

La directora de fotografia va proposar a la resta de l'equip tipus de plans que ajudarien a donar unitat i expressivitat al documental. Plans generals, ja que com hem explicat anteriorment, *Punto de encuentro* és un documental observacional i volem que es vegi tot el que està passant davant de càmera, com són i com viuen els avis. I, d'altra banda, utilitzar plans més tancats per a les entrevistes, per poder captar les emocions transmeses amb els seus gestos.

A més a més, tots i cada un dels membres de l'equip, durant aquesta fase, ens vàrem informar de les tasques que ens pertocaven a cada un de nosaltres a través de diferents lectures i d'algun repàs als apunts d'assignatures d'altres anys.

Tal i com diuen José Martínez y Federico Fernández al *Manual del productor audiovisual*, el productor s'ha d'encarregar de detallar quins són els mitjans necessaris, tant els recursos humans, com els materials i els tècnics, per posar en marxa el projecte i com s'organitzen aquests mitjans. Per tal d'aconseguir-ho, la productora de *Punto de encuentro* va dissenyar un pla de treball detallat per organitzar la producció en el temps i en l'espai. També va elaborar un calendari de reunions d'equip i de tutories amb la Rosa Pons, així com també un calendari de gravacions en el que hi ha detallat tots els dies en que cada equip de rodatge disposava del material per dur a terme cada gravació. El calendari de gravacions està explicat al punt 3.3 d'aquesta mateixa fase del treball.

La reserva del material necessari per dur a terme els rodatges també va ser tasca de la productora, qui juntament amb l'Albert Serra, responsable dels Serveis Audiovisuais de la Universitat de Vic, van estipular un calendari dividit en dues reserves: una reserva de material pels dos rodatges de Mallorca i una altra pel rodatge de Galícia.

Dies	Esdeveniment
21 de desembre	Recollir material pels rodatges a Mallorca
Del 2 al 9 de gener	Rodatge 1 a Mallorca
10 de gener	Recollir material pel rodatge de Galícia
Del 10 al 19 de gener	Rodatge 2 a Mallorca
21 de gener	Tornar el material dels rodatges a Mallorca
Del 13 al 26 de gener	Rodatge 3 a Galícia
28 de gener	Tornar el material del rodatge a Galícia

Al *Manual del productor Audiovisual* també s'hi explica que un bon productor ha de considerar si l'orientació del projecte respecte al mercat audiovisual és bona o no. Després d'aquesta lectura, la Maria Cifre va fer un estudi de mercat audiovisual de les zones geogràfiques més properes als membres del grup, ja que juntament amb la resta de l'equip considerava que la temàtica de *Punto de encuentro* era molt interessant, i el documental no va dirigit a un públic objectiu específic, sinó que és una peça apta per a totes les edats.

Així doncs, tal i com detallarem més endavant a aquesta mateixa fase de la memòria, la productora es va interessar per saber si hi havia programes o seccions dedicades a l'emissió de documentals a les televisions de Catalunya (TV3 i Canal 33), Barcelona (BTV), Illes Balears (IB3 i Sa Tevavisión) i Galícia (V Televisión).

3.2 Pla de treball

El treball final de grau és un projecte acadèmic anual que s'inicia al setembre i finalitza al juny, tot coincidint amb el final del quart curs de carrera.

Com tot procés de producció, el nostre projecte ha tingut tres fases (pre-producció, producció i post-producció), dins de les quals s'han dut a terme cada una de les tasques que conté l'elaboració d'un producte audiovisual d'aquest tipus.

A continuació detallem amb un quadre les tres fases del procés amb el desglossament de totes les tasques que es van realitzar a cada una d'aquestes etapes. Vam creure oportú organitzar-ho posant dates límit, tot i que fossin una mica ideals, ja que així ens marcàvem nosaltres mateixos unes metes que havíem d'assolir perquè el producte final fos el desitjat, tot i que teníem marge per acabar-ho. Les dates límit d'entrega eren durant els mesos de maig i juny del 2013.

Fases	Què	Quan (ideal)	Quan (real)
Pre-producció	Formació del grup de TFG	Setembre	Setembre
	Tema del documental	Setembre	Setembre
	Documentació i conclusions (treball de camp)	Octubre	Octubre - Novembre
	Desenvolupament del tema	Octubre	Octubre - Novembre
	Establir objectius generals i específics	Octubre	Novembre
	Guió	Novembre	Novembre-desembre
	Disseny de producció	Octubre - Gener	Octubre-Desembre
	Disseny de direcció	Octubre - Gener	Octubre-Desembre
	Disseny de foto / so/ art	Novembre-Gener	Novembre-desembre
	Marcar pautes del rodatge	Desembre	Desembre
Producció	Pre-rodatge (relacionar-nos amb els protagonistes)	Desembre	Desembre
	Rodatges	Gener	Gener
Post-producció	Muntatge	Febrer- Maig	Març-Maig
	Post-producció	Abril- Maig	Maig
	Preparació defensa oral	Maig	Maig
	Entrega dossier final + DVD	Maig	Maig
	Defensa Oral	Juny	Juny

3.3 Pla de rodatge

Els rodatges del nostre documental es van dur a terme entre Galícia i Mallorca, ja que per una banda, els protagonistes del projecte són d'allà i, per altra banda, la majoria dels components de l'equip també són dels respectius llocs. És a dir, un dels components és gallec, tres més són de Mallorca i una altra és de Figueres. Aquesta darrera es va desplaçar uns dies fins a Mallorca durant el rodatge.

El rodatge estava previst fer-lo a finals de desembre i principis de gener, aprofitant les vacances de Nadal i les setmanes de gener sense classes a la universitat. Un dels inconvenients més grans era tenir dues localitzacions diferents, ja que no tots els membres podríem assistir als tres rodatges previstos.

Reunir un grup de persones no és fàcil, ja que cadascú és d'un lloc diferent, té compromisos diferents, exàmens, feina, competició, etc. Doncs menys fàcil és organitzar alguna cosa si les dates a escollir inclouen les festes de Nadal.

Organitzar el calendari dels rodatges no va ser una tasca fàcil, ja que es van haver de fer dos calendaris paral·lels tenint en compte diversos factors. El primer factor del que parlem és la disponibilitat que teníem del material que el Servei Audiovisual de la Universitat de Vic (SAV) ens deixà per ambdues gravacions, ja que necessitàvem doble material per dur a terme els diferents rodatges.

Després de reunir-nos diversos cops amb l'Albert Serra, vàrem acordar que del dia 21 de desembre al 21 de gener tindríem el material per a les dues gravacions a Mallorca i que del 10 al 28 de gener disposaríem del material per poder gravar a Galícia.

Tenint en compte que dins del període que va del 21 de desembre al 21 de gener hi havia diversos dies festius (25 de desembre, 1, 6, 16 i 17 de gener) i que abans de començar a gravar havíem de familiaritzar-nos amb els protagonistes, ens quedaven

13 dies per dur a terme la gravació de dos dels protagonistes. El que estava previst era que el primer rodatge es realitzés en 7 dies, del dia 2 al dia 9 de gener, descansant el dia 6 que era festiu. I que el segon rodatge es dugués a terme entre el dia 10 i el 19 de gener, tenint dos dies de descans enmig, ja que a Mallorca els dies 16 i 17 de gener és festa.

Crèiem que una setmana de gravació per a cada persona era suficient per tenir tota la informació que ens interessava dels protagonistes i ens reforçàvem amb l'explicació que fa Michael Rabiger²³ al seu llibre sobre direcció de documentals:

“Para un documental de 30 minutos pueden hacer falta entre tres y ocho días de rodaje, según:

- a) el número de desplazamientos
- b) la cantidad de esquemas de iluminación
- c) la complejidad y grado de imprevisibilidad que tenga el tema” (Rabiger, 2005).

Als rodatges de Mallorca hi van ser presents les tres mallorquines del grup i a més a més, la component de Figueres que es va desplaçar fins a Mallorca sis dies (del 7 al 12 de gener) per ajudar amb les gravacions. D'aquesta manera, la Jennifer va poder assistir uns dies al rodatge de Pollença i uns quants al de Palma. Vam planificar-ho de tal manera que el cap de setmana que la Jennifer era a Mallorca, la Maria no hi podia ser, perquè havia de marxar a Barcelona per continuar amb les pràctiques de la carrera, per tant els dies escollits van resultar idonis perquè el rodatge pogués continuar.

El tercer rodatge de *Punto de encuentro*, segons el calendari que es pot consultar a l'annex 3, apartat 10.3 de la memòria, estava previst que comencés el 13 de gener i finalitzés el dia 26 del mateix mes, ja que fins el dia 11 el David s'hauria de guanyar la confiança dels protagonistes gallecs respecte a la càmera. A més a més, el mateix dia

²³ Michael Rabiger: director d'una gran quantitat de pel·lícules i autor del llibre *Dirección de documentales*.

11 el David es va haver de desplaçar a Vic per acabar exàmens i recollir el material per les gravacions.

Cal destacar que el pla de rodatge no es va haver de modificar en cap moment i ens va ajudar a mantenir un ritme i un ordre durant les setmanes de gravacions en les que els dies ens passaven com hores i vivíem sense rellotge ni calendari.

3.4 Estudi de mercat

Creiem que la vellesa és un tema molt interessant i que l'enfocament que nosaltres li volem donar pot resultar útil i atractiu, per això ens agradaria poder-lo mostrar a la societat a través dels mitjans de comunicació.

Per aquesta raó, vàrem estudiar el mercat televisiu català i gallec, ja que són els més propers que tenim i les persones i els espais que protagonitzen el documental són de Mallorca (Illes Balears) i de Vigo (Galícia). Amb aquesta anàlisi vam trobar que hi ha diversos espais dedicats a la difusió de documentals:

Al Canal 33, canal de la Televisió de Catalunya, hi ha un espai setmanal anomenat *El documental*, on hi difonen productes tant propis com de producció aliena. Es tracta d'un espai de referència a la graella de TVC. Tots els documentals emesos en aquest espai tenen una durada aproximada d'entre 50 i 60 minuts. Fins i tot n'hi ha alguns que duren 1h i 30min.

Tot i que *Punto de encuentro* té una durada prevista de 40 minuts, ens interessa molt aquest espai de difusió de documentals, ja que fomenten les peces amb temes socials i que intenten dir alguna cosa més a través de les imatges, tal i com ho fa *Punto de encuentro* amb el tema de la vellesa. Com hem explicat a l'apartat 2.1 la nostra peça és una crítica social que serveix per conscienciar a la societat de que la gent gran necessita de la resta de generacions així com nosaltres necessitem d'ells. A més a més,

a aquest espai valoren la feina feta, l'estil i la manera de fer les coses per damunt del tema en qüestió del projecte. El director de l'espai d' *El Documental*, explica a la web de TV3 que:

“Ara fa deu anys vam rebre un encàrrec amb títol. S'havia de programar un nou espai setmanal dedicat als documentals. I es diria "El Documental", un nom precipitat, potser, que comportava inconvenients. Com que a TVC ja s'emeten, des de sempre, molts documentals, singularitzar l'espai d'aquesta manera podia semblar pretensions. Però, per sobre de tot, incidia en la confusió que acompanya una paraula de significats sortosament molt amplis.

Amb format documental, ja s'emeten, i s'emeten, bons programes periodístics, sèries divulgatives interessants, espais de temàtiques específiques ben perfilats, docu-soaps i especials informatius. A grans trets, només quedava un territori formalment poc explorat. L'àmbit en què conviuen treballs que alguns anomenen documental de creació, o documental cinematogràfic, o d'autor o... és igual, el nom no fa la cosa.

Hem intentat cobrir aquest buit a partir d'uns principis força oberts que valoren l'estil, la personalitat, la intenció i la manera de fer, per damunt dels temes. Essent receptius als llenguatges innovadors i no perdent de vista que, malgrat tot, les històries que mostraven els documentals fossin significatives i transcendissin la mera emissió televisiva.

El programa va començar a la graella de TV3, on el marge de moviment era restringit per definició "ambiental", com si diguéssim. Fins que, en els darrers anys, s'ha consolidat al seu marc natural, el 33. Dóna cabuda a treballs de procedència aliena (compres als mercats internacionals) i a un nombre cada cop més gran de coproduccions fruit del Conveni de col·laboració establert entre TVC i les productores independents del país.

S'han estrenat 440 documentals i volem continuar pel mateix camí. En una línia forçosament eclèctica que té en compte que el món és gran i que hi ha diverses maneres de viure-hi, d'entendre'l i de mostrar-lo.”

Jordi Ambròs, director d' *El Documental*.

Una altra cadena catalana que emet documentals és Barcelona Televisió, la televisió pública de Barcelona. Els vídeos emesos solen ser d'uns 30 minuts de durada. *Doc's* és un espai setmanal presentat per Olga València, on hi tenen cabuda documentals creats per universitaris i joves de la ciutat interessats en aquest gènere audiovisual.

Per altra banda, ja que gran part de l'equip d'aquest projecte som de Mallorca, ens vam interessar en saber si a IB3, la televisió pública de les Illes Balears, tenia algun espai dins de la seva programació dedicat als documentals. Ens va alegrar saber que també hi ha un programa setmanal anomenat *Documentals*, on s'hi emeten peces de temàtica variada, normalment relacionada amb les illes, però que poden ser tant d'actualitat com històrics.

A més a més, a Mallorca, aquest any (2013) ha nascut SA TEVAVISIÓ, una televisió que emet únicament per Internet fins a hores d'ara, però que lluita per aconseguir emetre a través de la TDT.

Els seus fundadors la defineixen com una televisió “*autogestionada i participativa que pretén donar veu a qui no en té*”. SA TEVAVISIÓ és un projecte creat amb molta il·lusió per part de professionals del sector audiovisual que segons s'explica a la seva web es “*finança a través de petites aportacions de la ciutadania, que decideix els continguts del canal de forma democràtica i participa en la generació del contingut*”.

Nosaltres creiem que és un projecte molt interessant i per tant ens agradaria poder col·laborar i passar el nostre documental a través del seu canal.

Igual que vam fer amb Catalunya i les Illes Balears, també vàrem creure que seria interessant buscar algun mitjà de difusió a Galícia ja que el director del documental i, a més a més, dos dels protagonistes són d'allà. Però a *Televisión de Galicia* no hi vam trobar cap espai dedicat exclusivament a documentals. A *V televisión*, que és un canal privat dins de la televisió gallega, no vam trobar-hi tampoc cap programa dedicat a la difusió de documentals.

Però, en canvi, dins de la programació de *V televisión*, hi ha un espai anomenat *Xente emerxente* dedicat a fer documentals i reportatges sobre gent gallega que té projectes i els vol donar a conèixer. Al programa, és el propi artista qui presenta el seu projecte, i en el nostre cas, el director David Brea podria presentar *Punto de encuentro* com a director novell i així donar-lo a conèixer a la gent de Galícia.

Un cop fet l'estudi de mercat vam crear un calendari perquè el projecte que havíem fet durant tot un any no finalitzés en una única projecció amb els nostres familiars i amics i fes una passa més enllà. Vàrem pensar que el millor seria fer al menys una projecció a cada localitat corresponent als protagonistes del documental i a les de cada un dels membres de l'equip.

De cara a l'estiu del 2013 tenim pactada una projecció a l'Estudi Marta Formes, un estudi de fotografia del Port de Pollença en el qual també s'hi duen a terme exposicions i esdeveniments varis. Aquest estudi pertany a la néta de la Maria Llopart, protagonista de *Punto de encuentro*. La idea és organitzar un esdeveniment per fer la presentació del documental, fent una introducció de la feina feta a càrrec d'algun representant del grup, tot seguit projectar el documental íntegre i llavors el making of. Ens agradaria finalitzar l'acte amb un concert que encara està per confirmar.

Hem contactat també amb l'associació de la tercera edat de Colonya de Pollença per tal de fer un passi del documental. "Cada diumenge fem activitats diferents", ens

comentava Miquel Cifre Llompart, president de la tercera edat de Colonya. Amb ell vam pactar que la projecció seria el diumenge 21 o 28 de juliol aprofitant que dins d'aquestes dates comencen les festes del poble.

Per altra banda, també a Pollença hem parlat amb el responsable de cultura de l'ajuntament per poder participar en les projeccions del *Cinema a la fresca* que es duen a terme cada estiu.

Estem a l'espera, també, d'obtenir resposta de les propostes presentades a diferents centres culturals de Palma de Mallorca, entre els quals hi ha l'Obra Social de Sa Nostra, espai en el que es fan exposicions, concerts i projeccions de cinema.

El Teatre de Manacor és un dels llocs en el que també tenim pensat fer una projecció. Hem contactat amb el gerent del teatre, Tomeu Amengual, per poder dur a terme aquest esdeveniment.

Aprofitant que un dels membres del grup era de Figueres, ens hem posat en contacte amb l'ajuntament per veure si es podria incloure el documental al programa del *Festicurts*, un festival de curtmetratges que es celebra anualment a Figueres, però de moment encara estem a l'espera. Apart, ja tenim pactada una projecció al restaurant-cafeteria Aromacafè de Figueres de cara a l'estiu.

A Galícia, al local social i cultural *A revolta*, hi farem un passi del projecte. Hem parlat amb Sabela Glez, organitzadora d'esdeveniments culturals, per dur a terme la projecció un cap de setmana del mes de setembre.

3.5 Pressupost de despeses reals

Tal i com s'explica al punt 1.2.1, el cost és un dels tres objectius més importants d'un projecte. Per tal de tenir una aproximació de les despeses de producció del TFG,

durant la producció del documental vàrem apuntar les despeses més importants per tal de poder fer un resum orientatiu de les despeses reals del projecte final de carrera: els desplaçament amb avió i tren als llocs de rodatges i els desplaçaments, tant en transport públic com privat per arribar a les localitats concretes de gravació; la inversió feta en l'adquisició de material tècnic per poder dur a terme el projecte amb major comoditat, així com també alguns regals fets als participants són les despeses que completen el pressupost destinat a *Punto de encuentro*.

Cal esmentar que els allotjaments durant els dies de rodatges varen ser gratuïts ja que tots els membres de l'equip teníem casa on allotjar-nos amb la resta de l'equip.

Així doncs, hem destinat un total de 324,73 euros en els desplaçaments fets entre Vic (Catalunya) i els respectius llocs de rodatges. De les gravacions a Mallorca vàrem detallar els desplaçaments interns, per exemple de Palma a Pollença i a la inversa, tan en transport públic com privat i la suma de tot és de 99,57 euros (24,50€ invertits en transport públic i 75,07€ en benzina) i a Galícia els diners invertits en desplaçaments van ser 67,17€. Per altra banda, alguns membres de l'equip aprofitant que havíem de fer el projecte varen invertir diners en material tècnic. El total de diners invertits en material ha estat de 2.171 euros i a més a més vam destinar 56,40€ a despeses varies, tals com els regals als protagonistes del documental. En total, el cost aproximat de *Punto de encuentro* ha estat de 2.718,87€.

3.6 Partides de pressupost

Desplaçaments:

Tal i com hem explicat a l'apartat 2.6 els protagonistes del documental són de llocs diferents i allunyats un de l'altre, la qual cosa va suposar que ens haguéssim de desplaçar fins allà mitjançant transport aeri i per carretera. Uns costos afegits a les despeses de la producció del projecte. A continuació definim els trajectes fets per cada un dels membres de l'equip tècnic.

a) Vols:

BCN à PMI i PMI à BCN	52,30€
BCN à PMI i PMI à BCN	71,16€
BCN à PMI i PMI à BCN	55,88€
BCN à PMI i PMI à BCN	82,34€
BCN à Galícia	62,05€
TOTAL	324,73€

b) Desplaçaments amb transport públic a Mallorca:

Palma – Pollença (02/01/2013)	4,90€
Pollença – Palma (05/01/2013)	4,90€
Palma – Pollença (07/01/2013)	4,90€
Palma – Pollença (07/01/2013)	4,90€
Pollença – Palma (09/01/2013)	4,90€
TOTAL	24,50€

c) Desplaçaments en cotxe a Mallorca (benzina):

Manacor – Pollença 45,6 Km	8,31€
Pollença – Manacor 45,6 Km	8,31€
Manacor – Pollença 45,6 Km	8,31€
Pollença – Palma 56,41 Km	7,74€
Palma – Pollença 56,41 Km	7,74€
Pollença – Palma 56,41 Km	7,74€
Palma – Pollença 56,41 Km	7,74€
Manacor – Palma 53,1 Km	9,59€

Palma – Manacor 53,1 Km	9,59€
TOTAL	75,07€

d) Desplaçaments a Galicia en transport privat

Vigo – Sanxenxo 58 Km	7,29€
Sanxenxo – Vigo 58 Km	7,29€
Vigo – Sanxenxo 58 Km	7,29€
Sanxenxo – Vigo 58 Km	7,29€
Vigo – Sanxenxo 58 Km	7,29€
Sanxenxo – Vigo 58 Km	7,29€
Vigo – Sanxenxo 58 Km	7,29€
Sanxenxo – Vigo 58 Km	7,29€
TOTAL	58,32€

e) Peatges Vigo - Sanxenxo

Vigo – Pontevedra	3,55
Pontevedra – O Grobe	5,30
TOTAL	8,85€

Material

a) Material tècnic:

Referent al material utilitzat durant els rodatges, per una banda, el Servei Audiovisual de la Universitat de Vic ens va posar a la nostra disposició tot el material relacionat amb el so i amb la imatge. Pel que fa als focus, en saber que el material havia de ser transportat amb avió, ens van posar impediments a l'hora de deixar-nos-els, que vam

solucionar a Mallorca, contactant amb AudioMosso, empresa que ens va deixar material d'il·luminació.

Així doncs, per la realització del documental vam agafar del SAV de la universitat dos micròfons de perxa, un per cada equip tècnic, quatre micròfons de corbata, dos per cada equip de rodatge i una càmera reflex model cànon EOS 1100.

Per altra banda, vam fer una inversió a mode individual en material que ens seria de gran ús des del moment de la seva compra: La càmera cànon EOS 60D, discs durs, i targetes de memòria. Tot seguit detallem els costos corresponents a cada un dels articles citats.

Càmera Cànon EOS 60D (només cos)	849,00€
Càmera Cànon + objectiu (18-75mm) + trípode	1100,00€
Disc dur 1 TB + funda	85,00€
Disc dur 1 TB	72,00€
Targeta de 32 GB	25,40€
Targeta de 32 GB	25,40€
Pack de piles	4,20€
TOTAL	2.171,00€

b) Altres:

Les llibretes, i els detalls d'agraïment als participants del projecte també formen part de les despeses del projecte.

Llibreta d'anelles Oxford	3,20€
Llibreta d'anelles Oxford	3,20€
Regal 1 (Cossiòl)	15,00€

Regal 2 (Colònia per home)	15,00€
Regal 3	20,00€
TOTAL	56,40€

4. Rodatge

Quan va arribar el moment de gravar, teníem preparades totes les entrevistes i tot el material tècnic que necessitàvem: càmeres, micròfons, gravadora, piles, reflector... l'únic que ens faltava era començar a rodar.

Els primers dies ens varen servir per a què un dels nostres protagonistes, en aquest cas la Maria Llompart, de Pollença, i la càmera es familiaritzessin. Irrompre en la vida d'una persona major amb uns aparells "tan moderns", com bé ens va dir la Maria, suposava invertir temps perquè ella els hi pogués agafar confiança.

Encara que dies abans, l'equip de rodatge, ens poséssim en contacte amb els protagonistes del documental, el primer dia que vàrem aparèixer a casa de la Maria amb el material, l'únic que vàrem aconseguir va ser parlar una mica més amb ella, tornant-li a explicar quines eren les nostres intencions i intentar guanyar-nos una mica més la seva confiança.

El segon dia també va ser complicat, la Maria volia ajudar-nos però es notava que estava encara cohibida. Aquest dia vàrem gravar una miqueta només i vam marxar en unes dues hores perquè sabíem que era el que ella realment desitjava en aquell moment. Era el millor que podíem fer. Volíem la seva naturalitat, familiarització i confiança total cap a nosaltres, sabíem que per que ella es sentís còmoda davant una càmera mentre té a tres persones perseguint-la per tot arreu, nosaltres havíem de cedir a les seves hores de disponibilitat, ganes i seguretat. Ella manava. Ella ens donava la seva història quan i com volia. De manera que vàrem començar a gravar i a viure el seu dia a dia, però sempre adaptant-nos en tot moment a la seva predisposició i al seu ritme de vida.

Cada dia de rodatge era diferent, nosaltres podíem tenir una idea, un guió, per petit que fos, per dia, i així tenir organització, però ens vàrem adonar que era millor deixar

fer i gravar, que la història ja ens l'escrivien els nostres protagonistes, fenomen que havíem comentat sovint que podia passar, durant les tutories.

En el cas de la Maria, va ser una mica complicat que s'obrís cap a nosaltres, li costava parlar del passat, hi havia moments en els que no se'n recordava de dates especials o de moments puntuals de la seva vida. I actuar amb normalitat davant càmera era un dels problemes amb els que ens trobàvem en un principi, però que, amb el pas dels dies s'hi va anar acostumant.

Hi havia dies que ens sorpreníem a nosaltres mateixos, ja que rebíem una informació molt bona per part de l'entrevistat en qüestió, i que nosaltres potser mai ens hauríem aturat a pensar la importància o l'interès que el significat d'una paraula, un gest o l'acció diària d'una persona major en un moment determinat del dia, pot arribar a tenir.

Un dels moments que més ens va costar però que també més ens va enriquir, va ser quan ens vàrem haver de llevar a les 05:00 de la matinada per estar llestos enmig del mar per a gravar la sortida del sol des d'un veler. Sabíem que havíem d'estar preparats perquè el sol no espera i el temps és or. A l'apartat 10.4 dels annexos es poden veure algunes fotografies del moment.

El Bernabé Panadero, de Palma, és un altre dels protagonistes. Amb ell ens va ser bastant més fàcil rodar que amb la Maria, ja que, des del primer dia i fins l'últim, va entendre a la perfecció què era el que volíem per al nostre documental i com ho volíem.

Cada dia treballàvem sobre el que havíem pactat en el pla de rodatge, teníem els dies contats per a cada un dels protagonistes. Amb el Bernabé vàrem tenir, fins i tot, un dia de marge per si volíem tornar a gravar alguna situació que en el seu dia no ens hagués resultat bona, o simplement per passar una estona més amb ell i fer-li companyia mentre ens ensenyava el seu barri, ens explicava la història dels quadres que dibuixava o ens parlava de la vida amb un cafè entre les mans.

Per altra banda, a Galícia el rodatge va ser bastant complicat, ja que no tots ens vam poder desplaçar fins allà i vam haver de buscar a una persona de confiança perquè ens ajudés amb la gravació. La Isabel Graña, treballadora de la *Televisión de Vigo*, va ser la que ens va ajudar. Un equip de gravació de dues persones per a tants dies de rodatge ens semblava molt reduït, però com que els protagonistes eres familiars del David no vam tenir gaires problemes.

Abans de començar amb el rodatge ens vam haver de reunir amb la noia per explicar-li quin tipus de documental volíem fer i què volíem transmetre exactament per tal de que l'assumís com a propi.

El primer dia de gravació a Sanxenxo el vam agafar com a primera presa de contacte entre els participants i el material per tal de que s'habituessin a tot el que passaria aquella setmana. Ens va resultar molt fàcil que els protagonistes entressin en el joc. El segon dia ja vam poder començar a parlar de temes més profunds. El millor de tot és que es van involucrar tant que la Paquita va plorar en més d'una ocasió mentre contava les seves vivències. Va ser una experiència molt emocionant.

Una de les grans adversitats que ens vam trobar a l'hora de gravar van ser les condicions meteorològiques. La mateixa setmana del rodatge hi va haver un temporal a Galícia que ens va impedir dur a terme les gravacions d'exterior durant quatre dies seguits. Aquest fet va suposar que haguéssim d'estar molt pendents de les previsions del temps per tal de poder gravar tot allò que havíem planificat. Finalment ho vam poder fer tot, però va ser molt estressant haver d'estar pendent del temps per poder sortir a gravar.

El més interessant d'aquells dies de rodatge és que vam viure una setmana amb ells i com ells. D'aquesta manera vam entendre amb més facilitat com pensaven i per què actuaven d'aquella manera. Pensem que si haguéssim tingut més temps de gravació, probablement, haguéssim aconseguit connectar al 100% amb ells.

5. Muntatge i postproducció

5.1 Muntatge del documental

En un documental, quan totes les imatges i entrevistes ja estan gravades hi ha molta feina a fer. Primer de tot s'ha de visionar tot el material i anotar totes les seqüències que es consideren bones.

“A medida que vaya visionando el material, tome nota de todas las nuevas ideas que se le ocurran en lo referente a las distintas formas en las que el material puede ser empleado. Estas ideas espontáneas pueden ser un recurso muy útil más adelante, pero tenga en cuenta que, al igual que los sueños importantes, tienden a evaporarse a no ser que se anoten inmediatamente en un papel.

También debe anotar cualquier sensación determinada que le produzca una secuencia o una entrevista” (Rabiger, 2005).

Dur a terme tota aquesta tasca comporta invertir moltes hores de treball, i més quan el visionat del material en brut és de més de quatre hores, tal i com és en el cas de *Punto de encuentro*.

A més a més, al mateix temps en el que es fa el visionat s'ha de dur a terme el minutat. Tal i com explica Michael Rabiger és important fer-ho amb paciència perquè, una vegada acabat, permet localitzar el material amb molta facilitat i estalviar temps durant el muntatge. Cal fer el minutat de tot el material del que es disposa, ja que si ho fem amb pressa i deixem alguns vídeos sense minutar, “puede estar seguro de que la toma que olvidó minutar será precisamente la que tendrá que buscar. Por supuesto, será a media noche cuando la tenga que encontrar y, naturalmente, estará enterrada entre cinco horas de material” (Rabiger, 2005).

Per tal d'agilitzar el ritme de treball, el minutat de les imatges, el vam dur a terme el David Brea, la Vanesa García i la Maria Cifre per separat, és a dir, amb tres ordinadors diferents, i l'escolta i minutat d'àudio també es va dur a terme de manera individual

per part de la Silvia Acedo, encarregada del so i Jennifer Góngora com a ajudant de so. Es pot trobar un exemple de les anotacions del minutat de les imatges a l'apartat 10.5 dels annexos del treball.

L'edició del nostre documental va dur-la a terme la Vanesa García, guionista i editora d'aquest projecte. La Vanesa va treballar amb l'ajuda i la supervisió del director, David Brea, ja que vam creure que era important que hi hagués dos punts de vista diferents a l'hora de muntar, tal i com deia Rabiger "el que exista un apoyo de puntos de vista alternativos, generalmente da como resultado una película de mayor fuerza y mejor equilibrio que la que puede generar una persona por sí sola".

Tot i que el muntatge definitiu va anar a càrrec d'ells dos, la resta de membres de l'equip hi vam participar ajudant en alguna de les fases de muntatge, ja que teníem moltíssimes hores enregistrades tan d'àudio com d'imatge i pensàvem que si s'havia d'encarregar una persona sola de tot aquest procés, l'evolució seria lenta i feixuga i acabaria endarrerint tot el procés de producció del projecte.

Tot seguit, vàrem muntar una seqüència de cada avi amb tot el material que trobàvem interessant de cada un d'ells. Un cop visionats els tres muntatges individuals, la muntadora i el director vam començar a fer el que seria el muntatge final de *Punto de encuentro*, utilitzant els talls que havíem seleccionat prèviament a cada una de les seqüències individuals de cada protagonista. Aquest treball es va dur a terme amb un sol ordinador i la tasca prèvia va facilitar moltíssim la selecció dels talls que realment havien d'anar al documental.

A banda de les imatges enregistrades per nosaltres mateixos, vam creure que seria interessant inserir imatges d'arxiu històriques en el muntatge per complementar i reforçar les vivències relatades pels propis protagonistes. Les imatges a les que ens referim han estat extretes de la filmoteca de RTVE (NO-DO) i de l'hemeroteca del diari La Vanguardia.

Vam trobar especialment interessant el contrast entre les imatges d'arxiu que estan en blanc i negre i les que nosaltres havíem gravat en color, fent referència així als temps passats dels quals parlaven els avis participants en el documental (imatges de recurs en blanc i negre) i el moment en el que ens ho explicaven, és a dir, l'actualitat (amb imatges en color). Aquest contrast d'imatges serveix també per ubicar a l'espectador en les èpoques de les qual parlen els entrevistats i reforçar la idea de que els protagonistes de *Punto de encuentro* han viscut èpoques totalment diferents a la que vivim actualment, èpoques de misèria, gana, guerra, postguerra, treball dur, etc. És a dir, vides molt diferents a les que qualsevol jove d'ara pot imaginar. Ells van haver d'afrontar totes aquestes dificultats i s'han anat acostumant a tots els canvis època darrera època, tot i que els records dels temps passats encara ara es mantenen presents en les seves memòries.

Un aspecte a destacar en el procés de muntatge és la diferència de narrativa que hem trobat entre un documental i una pel·lícula o un videoclip. Actualment, estem acostumats a veure pel·lícules amb una narrativa molt ràpida, molts canvis de plans, històries entrelaçades i que difonen una gran quantitat d'informació sense donar quasi temps al públic a assimilar-ho tot i poder pensar que estan veient. Això és molt típic de les pel·lícules americanes, les que es consumeixen més a nivell internacional i que ens han servit com exemple al realitzar els nostres treballs al llarg de la carrera. Però, en aquest cas, el nostre documental es caracteritza per un muntatge més típic de les pel·lícules europees d'autor o les asiàtiques, amb una narrativa més lenta, plans més llargs i deixant al públic reflexionar sobre les imatges que està veient.

Durant el procés d'edició del nostre documental vàrem caure en aquest error, vàrem fer un muntatge més dinàmic, alternant amb brevetat les declaracions dels nostres protagonistes. Però, durant una tutoria ens vàrem adonar que això no permetia a l'espectador empatitzar amb els nostres protagonistes i que, a més a més, no tenia temps d'assumir les declaracions d'aquests.

Teníem por de fer un muntatge pausat, no volíem abusar d'imatges fixes, declaracions i plans molt llargs per tal que no resultés avorrit i feixuc. Tot i així, a mesura que vam anar editant vàrem veure que era totalment necessari per un documental de les nostres característiques fer aquest tipus de muntatge i, que això no convertia el documental en una peça avorrida, sinó que li donava l'aire reflexiu que necessitava.

5.2 Postproducció

5.2.1 Postproducció d'àudio

La postproducció d'àudio la vam realitzar amb el programa Audition. Aquest permet la reparació, l'equalització i la compressió dels arxius d'àudio. Això fa que l'àudio sigui molt més professional i s'escolti net. Per tant, vam haver de treballar tall per tall i de forma minuciosa. El primer que vàrem realitzar a cada clip és la reducció del soroll. Hi havia moments que s'escoltava soroll ambient que molestava a l'orella, per tant, l'havíem de reduir.

Quan vam eliminar el soroll del clip, vam equalitzar l'àudio perquè no sonés encartonat. Per últim, la compressió va permetre'ns potenciar el resultat obtingut per a donar una millor sensació auditiva a l'espectador.

5.2.2 Postproducció de vídeo

Un cop teníem tot el muntatge enllestit vàrem començar amb la postproducció de la imatge per assegurar-nos que hi havia una homogeneïtat entre tot el material del nostre documental.

La postproducció la vam realitzar el David Brea i la Vanesa García amb el programa After Effects. Cada imatge tenia diferents característiques, sobretot de lluminositat i color. Per tant, havíem d'afrontar aquesta etapa amb molta cura. Vàrem començar escollint una tonalitat i un estil de la imatge que fos general. Un color natural i una

lluminositat bastant real, sense modificar-lo excessivament, ja que sinó el documental perdria el seu realisme.

Un cop acabat aquest projecte d'homogeneïtzació de l'estil, havíem d'arreglar clip per clip diversos tipus de correccions. Una de les que més vàrem utilitzar eren les corbes de color. Aquesta eina permet arreglar la lluminositat del clip de vídeo d'una manera molt exacta aconseguint exactament el resultat que preteníem. Una altra eina que també vàrem fer servir per a la postproducció de la imatge eren els nivells. Cosa que permetia modificar la tonalitat del clip corregint, si fos necessari, el color de la imatge, o simplement adequant-lo a la resta del documental.

Algunes imatges havien estat gravades a llocs obscurs i això va fer que tinguessin gra, creant un descens de la qualitat que havíem de reparar. Per a això, vàrem repassar amb un filtre que neteja aquest gra i permet que la imatge millori. Sobretot, ens vàrem trobar amb aquest problema a l'hora de reparar els vídeos del NODO. Aquests vídeos tenien una mida molt petita i, a l'hora d'engrandir-la perdien la poca qualitat que tenien. Això es deu a l'antiguitat dels clips, ja que aquests vídeos varen ser fets a l'any 1940.

5.3 Crèdits

Quan vam decidir qui serien els protagonistes de *Punto de encuentro* vam veure clar que el nexa d'unió entre ells seria el mar. En el muntatge vàrem aprofitar aquest nexa per diferenciar les converses d'un i altres és a dir, sortir de la conversa d'un dels avis i endinsar-nos, com qui s'endinsa dins la mar, en les declaracions d'un altre.

El mar, com a tal, pot significar calma, quan hi ha bona mar o, tot el contrari, nervis, mal estar o angoixa, entre d'altres sensacions negatives quan la mar està remoguda i hi ha mal temps. Aquestes metàfores, tal i com es veurà al documental, les vam voler utilitzar inserint imatges de mal temps a la mar quan els avis ens parlaven, per exemple, de la soledat.

La mar té un pes important dins del projecte i per això vàrem decidir utilitzar una imatge de paisatge marítim en els crèdits. La imatge mostra una passarel·la amb aigua a dreta i esquerra, amb l'horitzó al fons.

Fotografia de l'enregistrament de la imatges dels crèdits

La intenció era reforçar aquest nexa d'unió entre les diferents localitzacions i de tots i cada un dels avis que formen part del documental, però també volíem jugar amb la metàfora de que la passarel·la forma la vida, és el camí que tots recorrem per arribar a l'horitzó, al punt de trobada, a la vellesa i en conseqüència a la mort.

5.4 Subtitulació

La subtitulació audiovisual és una tècnica que permet transmetre el missatge original de les persones que parlen. S'ha de tenir en compte el context i és molt important mantenir la coherència del discurs en el procés de passar d'un idioma a l'altre.

Degut al lloc de procedència de cada un dels personatges, parlen llengües o variants lingüístiques diferents. La Maria, com ja hem mencionat, és de Pollença, un poble de Mallorca característic per la seva parla. Allà no utilitzen l'article salat com a la resta de

l'illa, sinó que utilitzen l'article femení *la* (La bicicleta) i el masculí *u* (U cotxe). El Bernabé, tot i que actualment resideix a Palma, va néixer a Córdoba i el seu accent ho deixa demostrat. I finalment, la Paquita i l'Albino, no poden amagar de cap manera, pel seu accent, que són gallecs.

Al principi, vam creure que seria necessari subtítular a la Maria per tal de facilitar la comprensió de tot el que deia amb el seu accent pollencí. La intenció era subtítular-la a l'espanyol, de manera que la subtítulació ja ens serviria per presentar el projecte a nivell nacional. Però llavors, seguint les recomanacions de la Rosa Pons vam decidir que subtítularíem tots i cada un dels participants, ja que en el muntatge vam utilitzar moltes imatges de recurs i d'arxiu per no veure'ls parlar a ells tota l'estona, i aleshores, quan els avis no apareixien en pantalla es feia difícil seguir la conversa i /o declaracions.

Per altra banda, tenim pensat subtítular tots i cada un dels protagonistes al català estàndard, aquest estiu, per tal de dur a terme la distribució del documental pel mercat audiovisual català.

Per realitzar la subtítulació de *Punto de encuentro*, ens vam informar sobre la tècnica de la traducció audiovisual. Vam llegir els apunts de l'assignatura *Traducción audiovisual* impartida a la Universitat de Vic al grau de traducció i interpretació per part de la Francesca Bartrina²⁴.

A mesura que anàvem llegint vam anotar els punts que creiem més importants i que volíem seguir per obtenir un bon resultat amb la subtítulació del documental. A continuació detallem alguns apartats seleccionats directament dels apunts redactats per la professora Francesca Bartrina:

²⁴ Francesca Bartrina i Martí: doctora en Teoria de la Literatura i Literatura Comparada. Professora titular de la Universitat de Vic.

- Un subtítulo (que puede ser de una o dos líneas) tiene una permanencia en pantalla de 6 segundos como máximo, lo que se conoce como «la regla de los 6 segundos». La permanencia mínima en pantalla suele ser de 1 segundo. Sólo puede haber dos líneas por subtítulo y cada línea debe tener un máximo de 35 caracteres.
- El subtítulo tiene que estar bien sincronizado con el acto de habla. De este modo, no podemos insertar un subtítulo cuando se produce un cambio de plano. Las entradas y salidas de los subtítulos deben coincidir con los principios y finales de las intervenciones orales que aparecen en el producto audiovisual.
- Siempre tenemos que tener en cuenta que al subtitular se produce un cambio del medio, de oral a escrito. Tenemos que tener en cuenta las estrategias siguientes:

LEGIBILIDAD: hay que poder leer y entender los subtítulos en una primera lectura.

ORALIDAD: los subtítulos tienen que mantener las características de «oralidad prefabricada» que posee el discurso oral del texto audiovisual. Se tiene que intentar conservar el idiolecto de los personajes y el nivel de lengua no tiene que ser necesariamente el español estándar.

SÍNTESIS: la subtitulación es un tipo de traducción sintética, no una transcripción de todo lo que se dice en pantalla. En este sentido, cuando subtitulamos, utilizamos estrategias de reducción, condensación y omisión.

- Hay que marcar con un guión inicial la presencia de dos interlocutores en un mismo subtítulo.

- Se utilizan los puntos suspensivos cuando se quiere indicar que la unidad de sentido de un subtítulo continua en el siguiente. La palabra que sigue los tres puntos se escribe en minúscula.

Per exemple: Se pasaba el día pintando, mirando la televisión, jugando.../

... y no tenía tiempo para nada.

5.5 Banda Sonora

És cert que utilitzar una banda sonora a qualsevol peça audiovisual, és clau per a captivar l'atenció de l'espectador. Però també hi ha cops en que el silenci diu més.

Al principi d'aquesta aventura, ens vàrem posar en contacte amb *AudioMosso*, format per dos tècnics de so i compositors, proposant-los la creació d'una peça musical que recordés als anys quaranta - cinquanta (època de joventut dels nostres protagonistes). Però per problemes de calendari, finalment no varen poder col·laborar amb nosaltres.

Així que, buscant altres alternatives, ens vàrem posar en contacte amb *The Machins*, un grup musical que va néixer a Mallorca a l'any 2012, compost per quatre músics amb una àmplia i diversa trajectòria, i amb la intenció de recuperar cançons del passat, com ara *Quizás, quizás, quizás*, del compositor cubà Osvaldo Farrés; *Mira que eres linda*, de Antonio Machín; o *Quién será la que me quiera a mí*, de Daniel Santos, entre d'altres.

El fet de versionar cançons antigues va ser el que ens va agradar i ens va fer decidir el perquè ells. I és que ens agradava molt la idea de poder relacionar aquesta música dels anys quaranta i cinquanta amb els protagonistes del nostre projecte, ja que són cançons que ells escoltaven durant la seva joventut.

La nostra idea era afegir música de la seva època, però sense veu. Però el problema el vam tenir quan les cançons que *The Machins* ens va passar contenien la lletra i no vam poder fer-ne ús.

Així que vàrem decidir buscar la música idònia a través d'Internet. Una música lliure que respectés els drets d'autor, baix la llicència de *Creative Commons*. Citant-la, finalment, als crèdits del documental.

Finalment, a la pàgina web www.jamendo.com, vàrem trobar la peça perfecta: [Celestial Aeon Project – Hope for rebirth, de Matti Paalanen](#): una música instrumental d'origen finlandès i amb sons orquestrals de fons. És d'un estil nostàlgic i a la vegada alegre, i la seva estructura és harmònica i senzilla, que aporta positivisme al documental.

Portada CD Celestial Aeon Project

5.6 Disseny de la imatge corporativa

En la imatge corporativa de qualsevol producte, en aquest cas un producte audiovisual, l'elecció de la tipografia és molt important, ja que a partir d'aquesta es transmetrà el missatge que volem comunicar, així com els valors del producte.

Després de cercar diversos tipus de fonts a la pàgina web www.dafont.com vam decidir escollir una lletra de pal sec enlloc de lligada perquè creiem que era més entenedora. A més, la majoria de gent major quan eren petits no van poder assistir a l'escola i molts no saben llegir ni escriure. Per això, molts d'ells quan escriuen ho fan

en majúscules simples. Per aquest motiu vam trobar adient utilitzar la tipologia *Aracne Condensed Regular* com a general pel nostre documental, ja que imitava una mica la manera d'escriure de la gent gran: simple, entenedora i una mica tremolosa.

PUNTO DE ENCUENTRO

Vàrem voler crear un logotip simple per a la nostra *fan page* de Facebook com a icona perquè la gent comencés a conèixer i associar el nostre projecte. Al principi, vam intentar fer proves amb una abstracció de la sortida del sol, ja que teníem pensat començar d'aquesta manera el documental, però la imatge quedava massa carregada i vam simplificar-ho amb un esbós de l'astre solar representat amb un cercle de games cromàtiques grogues.

El sol és un punt de trobada per a tothom, només cal aixecar el cap i estiguis on estiguis el veuràs. A més, el sol representa la vida, en el seu cicle diari el sol surt pel matí, va creixent fins que arriba al seu punt àlgid i finalment, es pon, s'apaga. Un altre significat que li atribuïm al nostre logotip, és que curiosament el sol a la península Ibèrica surt per Mallorca i es pon per Galícia, és un enllaç entre els diferents llocs on viuen els nostres protagonistes.

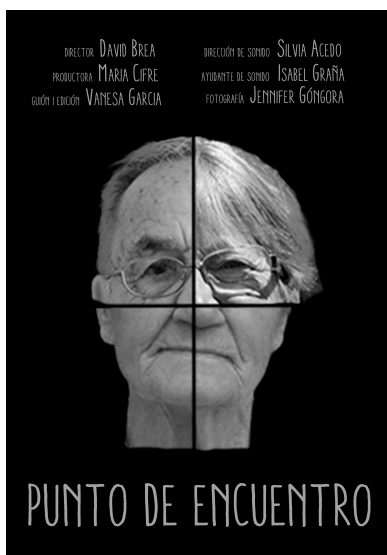

Una bona imatge corporativa és la millor eina de promoció que hi ha si el disseny aconsegueix impactar i deixar marca en el subconscient dels consumidors. Quan hem de consumir un producte audiovisual la primera impressió que tenim ens ve donada per la portada del DVD o el pòster. Per tant, quan vam dur a terme l'elaboració del pòster buscàvem, a part de la part estètica, intentar reflectir l'essència del documental.

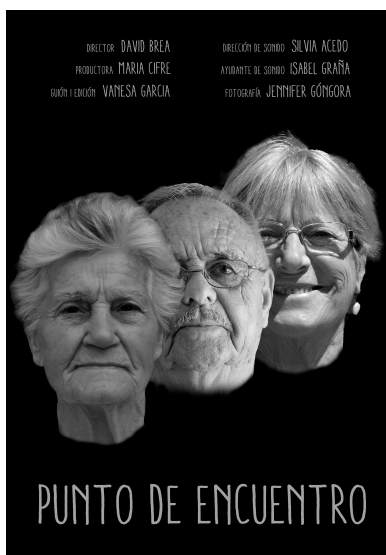
En un primer moment volíem introduir als nostres protagonistes en el disseny del pòster, ja que ells són el resultat de *Punto de encuentro*, són els representants de la vellesa dins d'aquesta història. Així doncs, vam utilitzar fotografies seves en blanc i negre sobre un fons negre per a crear vàries composicions. Una de les primeres idees consistia en crear una cara a partir de les 4 fotografies, com un collage. Semblava una molt bona idea, ja que simbolitzava justament el documental en si, els 4 protagonistes formaven la cara de la vellesa. Utilitzant la tipografia preestablerta anteriorment vam introduir el títol a la part inferior del cartell i els crèdits a la part superior en un color gris semblant a l'estètica de les fotografies en blanc i negre. Però com podem veure al *Cartell 1*, aquest disseny de seguida el vàrem descartar, donat que la composició de la cara quedava d'una forma molt estranya i gens estètica.

Tot i això, ens va agradar la línia estètica que seguia el primer disseny, així que vam continuar provant amb formes diferents d'estructurar les imatges. Per exemple, al *Cartell 2* podem veure un intent de crear una perspectiva amb les cares dels tres protagonistes inicials, però això tampoc acabava de funcionar. Una cara tapava a l'altra i semblava que els personatges s'eclipsessin.

L'última composició que vàrem provar seguint aquesta línia consistia en crear un collage amb talls de les fotografies en rectangles verticals. Era la proposta que ens agradava més. S'havien de millorar moltes coses, ja que com es pot veure a la proposta del pòster, *Cartell 3*, les fotografies dels protagonistes estan força descompensades.

Cartell 1

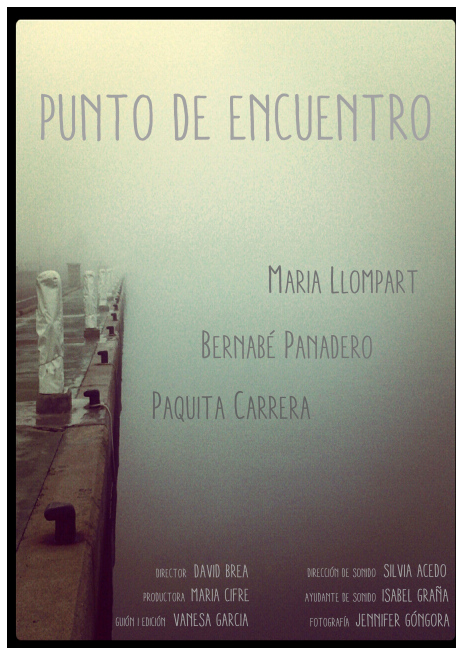
Cartell 2

Cartell 3

Per altra banda, ens vam plantejar el fet de que els protagonistes no sortissin al cartell. Buscant entre les fotografies fetes durant el rodatge al Port de Pollença en vam trobar una que ens va gravar. Aquell dia hi havia molta boira i ens era impossible visualitzar l'horitzó. Els colors i la composició de la imatge de seguida van captar la nostra atenció, així que vam provar com quedaria amb el títol i els crèdits, i ens va fascinar el resultat.

Durant tot el treball hem argumentat que la gent té por a morir i, en conseqüència, a fer-se vell. Nosaltres amb aquest documental volíem trencar amb aquests prejudicis i canviar la visió que es té d'aquesta última etapa de la vida. A la fotografia veiem una part de la passarel·la del port entre la boira, no tenim clar on acaba ni el que ens hi trobarem si continuem caminant. De fet, aquesta passarel·la representa el camí de la vida, la incertesa de no saber, de no conèixer el que vindrà. Desconeixem la mort, desconeixem si arribarem a la vellesa o com serà aquesta. Això és just el que volem representar amb el nostre pòster, la boira representa la por, els dubtes, els prejudicis. Volem que l'espectador s'atreveixi a caminar per aquesta passarel·la, a fer un pas més, que s'animi a veure el nostre documental per així demostrar-li que al final d'aquella passarel·la l'espera un punt de trobada.

Esbós del pòster

5.7 Promoció a les xarxes socials

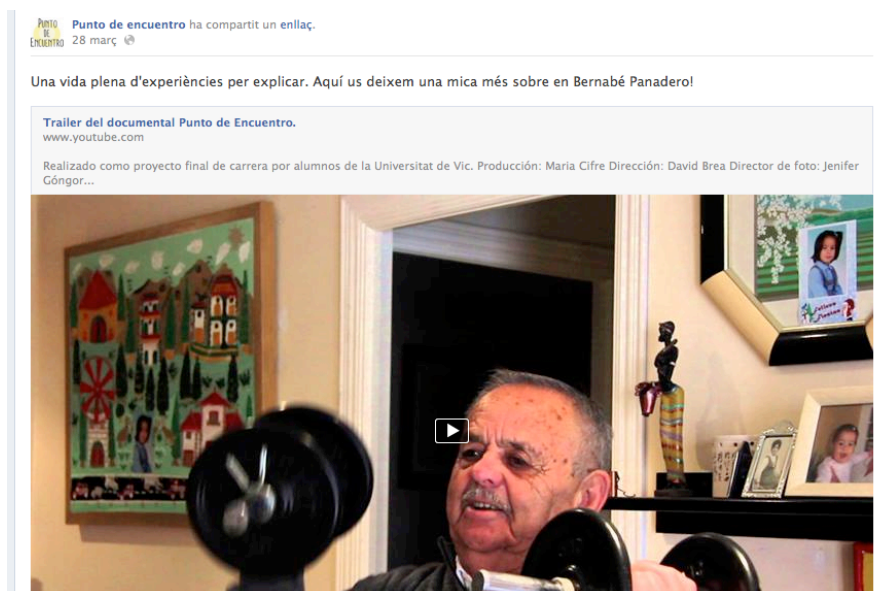
Actualment, les xarxes socials són instruments molt potents per donar a conèixer qualsevol tipus de contingut. De cada vegada més les empreses es fan perfils de Facebook i Twitter per tal d'aconseguir més visibilitat.

Els integrants de l'equip de *Punto de encuentro* vam decidir que fer una *fan page* a Facebook del nostre documental seria una bona idea per anar publicant el procés del treball, fer una petita presentació de cada participant i de tots i cada un dels membres de l'equip.

La tasca de promoció a les xarxes socials la vam iniciar a principis de març del 2013 amb la presentació de la Maria Llopart, una fotografia a principis de setmana amb una breu descripció a peu de fotografia i un vídeo a finals. Aquest procés l'hem repetit per fer la presentació de tots els protagonistes.

Captura de pantalla de Bernabé a Facebook

Captura de pantalla de la publicació del vídeo de presentació del Bernabé

A finals de maig la pàgina de *Punto de encuentro* tenia un total de 190 seguidors, la qual cosa ens va fer molt feliços ja que sabíem que molts d'ells esperaven el dia de la presentació oficial del documental.

Captura de pantalla de la portada de *Punto de encuentro* amb 190 seguidors

La pàgina romandrà activa per molt de temps, ja que després de l'entrega al tribunal de *Punto de encuentro*, tal i com ja hem avançat al punt 3.4, seguirem immersos en el projecte amb la seva presentació oficial i la distribució per diferents televisions i festivals.

El nostre desig durant tot el procés de distribució seria anar augmentant de mica en mica el nombre de seguidors, la qual cosa significaria que el documental ha agradat a les persones que hagin tingut la possibilitat de veure'l.

Cal destacar, també, que durant tot el procés del treball els integrants del grup, a nivell personal, han anat penjant fotografies relacionades amb el projecte a Instagram, una aplicació per a telèfons mòbils que permet compartir fotografies a la xarxa. Les

fotografies del *making of* del rodatge, de paisatges que envoltaven els llocs de les gravacions, d'algunes reunions, de l'ambient de treball, entre d'altres es poden trobar a Instagram etiquetades amb els següents *hashtags*: #documental, #TFG, #PFC, #Puntodeencuentro, #docupuntodeencuentro, #UVic, #CAV, #Vellesa.

6. Conclusions

Després de molts mesos dedicats a l'execució d'aquest projecte vam reflexionar sobre tots els coneixements que ens havien aportat totes i cada una de les etapes de la producció de *Punto de encuentro*, tant personal com professionalment.

Al llarg de tot l'any, des de que vam començar el projecte fins ara, hem assistit a sessions presencials i tutories amb la Rosa Pons. Aquestes van ser essencials, ens ajudaven a tenir una pauta a seguir i veure si anàvem ben encaminats o no. Quan vam començar estàvem, tant nosaltres com la resta de grups, molt perduts i necessitàvem orientació.

Les sessions presencials ens van ajudar a situar-nos, a veure els rols a desenvolupar, com ens havíem d'organitzar, etc. En moltes ocasions ens venien moltes idees que no sabíem com posar en ordre o com dur-les a terme i les tutories ens van servir per aclarir tots els dubtes al respecte.

Quan emprems un projecte hi ha moments en que les coses funcionen soles de per sí, però també hi ha moments en que ho veus tot negre, moments en que t'estanques i no saps com sortir d'aquesta situació. Hi va haver moltes situacions en les estàvem força desanimats per aquest darrer motiu, no veiem les coses clares i la tutora, a les tutories, ens ajudava a aconseguir una visió positiva de tota la situació i ens animava a seguir per aquell camí.

En el procés de preproducció del documental ens vam haver de documentar sobre el tema que volíem tractar, la vellesa. Per aquesta raó, vam dur a terme diferents lectures i entrevistes amb experts, entre ells sociòlegs i psicòlegs. Mica en mica, lectura rere lectura anàvem adquirint coneixements sense quasi adonar-nos-en compte. Un dels grans descobriments que vam fer va ser que la gent major és apartada per la resta de la societat sense voler. Tot això sense pensar en que els majors són els que tenen més vivències i per tant saben aconsellar millor davant de qualsevol situació.

Descobrir de les entrevistes que vam fer amb els professionals que la societat deixava de banda a les persones pertanyents a la tercera edat per la por que li tenim a la mort, per tal d'allunyar-nos-en, ens va costar d'assumir, ja que cap membre del grup recordava cap cas proper en el que hagués passat algun fet semblant. Però llavors, durant els dies de rodatge, quan vam començar a passar temps amb els protagonistes vam trobar-li el sentit. És a dir, vam poder enllaçar la part pràctica, el que ens explicaven i demostraven els avis amb la teoria que ens havien explicat i havíem llegit tants cops.

A través del documental volíem donar a conèixer quines són les sensacions de la gent gran, com viuen aquesta darrera etapa de la vida i si el balanç del transcurs de la seva vida és positiu o negatiu. Uns dels objectius de *Punto de encuentro* era fer una crítica, per conscienciar a la resta de la societat de que necessitem estar en contacte amb la gent major i de que ells també necessiten aquesta interacció amb nosaltres, les generacions més joves. Un altre dels objectius que volíem assolir era aconseguir el somriure de l'espectador amb les vivències narrades pels propis avis i amb les accions dutes a terme per ells mateixos. Ens agradaria que la gent que miri el documental reflexioni sobre tots els temes tractats, i que els ajudi a tenir un altre punt de vista sobre la vida en general i sobretot, sobre la vellesa.

A nosaltres, personalment, ens van impactar bastant les descobertes que vàrem fer durant la documentació i teníem moltes ganes de començar els rodatges per passar temps amb els participants i descobrir més coses sobre la vellesa. Els dies previs als rodatges, vam passar temps amb els protagonistes per tal de que ens agafessin confiança i les converses durant els rodatges fossin més fluïdes.

Les històries que ens contaven els avis durant els rodatges ens van commocionar. Potser, com a conclusió podríem dir que ens vam fer les històries massa nostres i que, com que coneixíem els participants, tot ens afectava més. Per altra banda, havíem absorbit tants coneixements amb les lectures que ho anàvem relacionant tot, i coses que ens semblaven increïbles les confirmàvem allà amb ells. Per exemple, el sentiment de soledat comú a dos dels nostres participants.

Dels dies de rodatges hem extret altres conclusions com per exemple que crèiem conèixer bé als participants, que com ja hem explicat en el treball eren parents d'algun membre del grup, i ens hem adonat de que la realitat és una altra. Ens referim a que per exemple, la Maria Llompart, àvia de Pollença, era veïna de la nostra productora, i ella tenia la sensació de que la protagonista pollencina era una dona molt activa, molt feliç i sense cap preocupació, ja que tot el dia, des de bon matí es passava les hores parlant amb la resta de veïnes, anant a passejar, granant els carrers, regant els cossiols, etc. Però a través de les entrevistes ens vam adonar de que es manté ocupada tot el dia perquè quan és a casa es sent tota sola.

Per altra banda, també ens vam haver d'afrontar a algunes dificultats de les quals la tutora ja ens havia advertit i per tant no ens va suposar cap novetat, com que per exemple els primers dies els avis no es sentien còmodes davant de les càmeres i el micròfons.

Cal destacar que dificultats tècniques no en vam tenir, tot i que som conscients que la il·luminació en algunes escenes s'hauria d'haver millorat a través de llum artificial. Però hem d'afegir que els avis, en veure els micròfons i càmeres, es cohibien i vam creure que entrar a casa seva amb els focus hagués estat pitjor.

Creiem que hem assolit tots i cada un dels objectius comunicatius que vam estipular a l'inici d'aquest treball, així com també els objectius de producció, tals com el termini d'execució del projecte. El pla de treball organitzat a principis de curs s'ha anat complint fase per fase, així com també es va complir el calendari de rodatge. Però el darrer mes, durant l'etapa de post-producció, coincidint amb final de curs i de la carrera, l'equip ha anat una mica fora de temps i el pla de treball fet a mida pels darrers mesos, per tant, no s'ha seguit tal i com tocava. El calendari re-actualitzat pels mesos d'abril i maig es troba adjuntat a l'annex 10.6.

La realització de *Punto de encuentro* ens ha aportat molts coneixements tècnics que podrem aplicar al món professional. Una vegada acabat el projecte, hem fet el balanç de tots els coneixements adquirits durant el procés i aquest n'és el resum:

Haver de realitzar un projecte de tanta importància en grup ha estat tot un repte, hem hagut de confiar un amb l'altre des del primer moment i posar-nos d'acord en aspectes que potser al principi no ens agradaven, però la sort que hem tingut és que els components del grup ens hem dut bé sempre i que anteriorment ja havíem treballat junts, per tant ja coneixíem la manera de treballar de cada un.

Hem de dir que, gràcies al Google docs i al grup privat de Facebook, hem pogut treballar col·laborativament des de la distància, és a dir, cadascú a casa seva i ajuntant la informació a l'instant. La descoberta d'aquestes eines ens serà útil per afrontar altres projectes.

Cal destacar que vam agafar seguretat amb la càmera. Les càmeres que vam utilitzar eren noves a estrenar i mai havíem gravat res amb càmeres reflex. Com a conseqüència les primeres gravacions fetes a Pollença tenen una lluminositat més obscura i d'altres quasi cremada. Tot i que hi ha imatges molt ben gravades. La segona gravació, a Palma, va anar molt millor tècnicament ja que teníem molt més domini amb la càmera.

Un altre punt a destacar és que no vam ser suficientment conscients de que gravàvem imatges per un documental, no estàvem acostumats a fer plans tan llargs i a l'hora de l'edició ens hem adonat d'aquest punt tan important. El muntatge d'un documental d'aquest tipus requereix un ritme lent i pausat i els plans que teníem ens han anat justos per poder-ho aconseguir.

Pel que fa a l'enregistrament del so estem plenament satisfets ja que mai havíem utilitzat les gravadores ZOOM del SAV, tot i que hem après que és molt complicat

enregistrar bé un àudio net. Per exemple, vam fer una entrevista a l'exterior, a un parc, i quan la vam escoltar ens vam adonar de que se sentia més el so ambient que no pas l'entrevistat, de manera que vàrem haver de repetir l'entrevista. Una errada que ens va servir per aprendre que hem d'escoltar bé el que estem gravant perquè no ens torni a passar.

Amb tot el que hem après durant el procés de consolidació de *Punto de encuentro*, amb les errades comeses i els aprenentatges adquirits, tenim més ganes que mai de començar nous projectes per poder aplicar tots aquests nous coneixements.

7. Bibliografia

ARACIL, LLUIS V. (1941) *La mort humana*. Barcelona: Empúries.

ARIÈS, P. (1977). *El hombre ante la muerte*. Madrid: Taurus.

BLANCO PICABIA, A. Y ANTEQUERA JURADO, R. (1998). "La muerte y el morir en el anciano" a POCHINTESTA, P. *Las emociones en el envejecimiento y el miedo ante la muerte*. Buenos Aires.

BONAFONT, A (2011). *Veus ignorades*. Vic: Eumogràfic i servei de publicacions de la Uvic.

CARSTENSEN, L.L., FUNG, H, Y CHARLES, S. (2003). "Socioemotional selectivity theory and the regulation of emotion in the second half of life". In *Motivation and emotion*, nº27 Vol.2,pp.103-123.

CASERO, R. *Elogi de la vellesa* [poema].

CASSANY, D. (2002). *La cuina de l'escriptura*. Barcelona: Editorial Empúries.

COLL, G. (2009). *La voluntad y el deseo*. Barcelona: UAB.

DURKHEIM, E. (1989). *Las formas elementales de la vida religiosa*. Madrid: akal.

ELIAS, N. (1987). *La soledad de los moribundos*. Madrid: Fondo de Cultura Económica.

HOCHSCHILD, A.R. (1983). *The Managed Heart. Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press.

MARTÍNEZ, J. FERNÁNDEZ, F. (2010). *Manual del productor audiovisual*. Barcelona: Editorial UOC.

NICHOLS, B (1997). *La representación de la realidad*. Barcelona: Paidós.

POCHINTESTA, P. (2010). *Las emociones en el envejecimiento y el miedo ante la muerte*, *Revista de Investigaciones en Psicología*, Institut de Recherche. Faculté de Psychologie, UBA, 15(1),117:140.

POCH, P. Y CUBELES, X, (1998). *Curso de gestión de empresas audiovisuales. Periodismo y comunicación*. Institut d'Educació Contínua. Universitat Pompeu Fabra. Barcelona.

RABIGER, M. (2000). *Dirección de cine y video. Técnica y estética*. LORTV.

RICE, C., LÖCENKHOFF, C. Y CARSTENSEN, L. (2002). *En busca de la independencia y productividad: cómo influyen las culturas occidentales en las explicaciones individuales y científicas del envejecimiento*. En *Revista Latinoamericana de Psicología*, Vol. 34 Nº1 pp.133-154.

SAINZ, M. (1994). *Manual básico de producción en televisión*. LORTV.

SAINZ SÁNCHEZ, M. (2008). *El productor audiovisual*. Síntesis.

SAURA, C. (1993). *De Saura*. Filmoteca de Andalucía.

SAURÍ, A. (1991). *¡Vida es vida hasta el último instante!*, en Knopoff, R. Y Oddone M. J. (Comp.) *Dimensiones de la vejez en la sociedad argentina*. (pp.109-122) Buenos Aires: Centro editor de América Latina.

SEGER, L. (1991). *Cómo convertir un buen guión en un guión excelente*. RIALP.

VALE, E. (1985). *Técnicas del guión para cine y televisión*. Gedisa.

8. Filmografia

Daguerréotypes [vídeo]. Dirigit per Agnès Varda. França, 1975. 1 videodisc (DVD): ca. 75 min. Productora: Ciné-Tamaris.

Demasiado guapos para el punk [vídeo]. Projecte final de carrera de Juan Gaya, Joan Arenas, Juanma Rueda, Jordi Roy i Mar Lopez. Espanya, 2012. 1 videodisc (DVD): ca. 40 min. Coproducció: Universitat de Vic.

El cielo gira [vídeo]. Dirigit per Mercedes Àlvarez Elenco. Espanya, 2005. 1 videodisc (DVD): ca. 105 min. Productora: José María Lara P.

The family album [vídeo]. Dirigit per Alan Berliner. EEUU, 1988. 1 videodisc (DVD): ca. 60 min. Productora: Milestone.

The man with the movie camera [vídeo]. Dirigit per Dziga Vertov. URSS, 1929. 1 videodisc (DVD): ca. 67 min. Productora: VUFKU.

L'última peça [vídeo]. Projecte final de carrera de Jordi Vidal, Clara Fontanet, Marta Mesquida, Victor Solanes i Alber Xifra. Espanya, 2011. 1 videodisc (DVD): ca. 15 min. Coproducció: Universitat de Vic.

250 ml. Viatge d'anada i tornada [vídeo]. Projecte final de carrera de Arnau Costa i Ruben Ginestós. Espanya, 2012. 1 videodisc (DVD): ca. 24 min. Coproducció: Universitat de Vic.

9. Webgrafia

Sèniors [en línia]. Barcelona: Televisió de Catalunya. <<http://www.tv3.cat/seniors>> [Consulta: 02/10/12]

El blog de Sense Ficció [en línia]. Barcelona: Televisió de Catalunya. <<http://blogs.tv3.cat/senseficcio.php>> [Consulta: 02/10/12].

Casero, Roger (2008). *Elogi de la vellesa*. Rogercasero.cat [en línia]. <<http://www.rogercasero.cat/2008/11/elogi-de-la-vellesa.html>> [Consulta: 05/10/12].

Rogercasero.cat [en línia]: *Petites gotes tremolant*. Sarrià de Ter: Roger Casero Gumbau, 2010. <<http://www.rogercasero.cat/>> [Consulta: 05/10/12].

Pochintesta, Paula (2010). *Las emociones en el envejecimiento y el miedo ante la muerte*. [en línia]. <http://www.antropologiadelasubjetividad.com/images/trabajos/paula_pochintesta.pdf> [Consulta: 06/10/12].

El convidat [en línia]: “El convidat”, amb Neus Català (capítol sencer). Barcelona: Televisió de Catalunya, 2013. <<http://blogs.tv3.cat/elconvidat.php?catid=2646>> [Consulta: 08/10/12].

2012 Año Europeo del Envejecimiento Activo [en línia]: *Qué es el envejecimiento activo*. Bilbao. <<http://www.envejecimientoactivo2012.net/Menu29.aspx>> [Consulta:09/11/12]

El convidat [en línia]: “El convidat”, amb Montserrat Carulla (capítol sencer). Barcelona: Televisió de Catalunya. <<http://blogs.tv3.cat/elconvidat.php?catid=2197>> [Consulta: 12/10/12].

La vejez [en línia]: *Teorías sobre la vejez*. Mèxic. <<http://vejez.galeon.com/>> [Consulta:15/10/12]

Millorem amb l'edat [en línia]: *12 recomanacions per envellir activament*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012. <<http://www.bcn.cat/envellimentactiu/>> [Consulta: 11/11/12].

Factores psicológicos intervinientes en la calidad de vida de personas en la etapa de la vejez [en línia]. <<http://www.monografias.com/trabajos14/psicolvejez/psicolvejez.shtml>> [Consulta:13/11/12]

Dafont.com [en línia]. <<http://www.dafont.com/es/>> [Consulta: 14/11/12].

Gerard Coll Planas [en línia]: Sociologia del gènere i la sexualitat. Barcelona.
<<http://www.gcollplanas.com/>> [Consulta: 19/11/12].

Etapas del ciclo vital: Vejez [en línia]. Mèxic.
<http://www.sanamente.com.ar/e_vejez.html> [Consulta:22/11/12]

Josep Pla.La vellessa [en línia]: *Sobre la vellesa*.
<<http://www.lletres.net/pla/vellesa.html>> [Consulta:20/12/12]

10. Annexos

10.1 Annex 1: Calendari de reunions i tutories

MES	DIA	HORA	ESDEVENIMENT
Setembre			
	Dijous 20	13:00	Primera reunió PFC amb tota la classe: Propostes de possibles temes
	Dimarts 25	09:00	Reunió equip PFC
	Dimecres 26	11:45	Tutoria amb Rosa Pons: Escollir tema i repartir càrrecs
	Dimecres 03	13:00	Tutoria amb Rosa Pons:
Octubre			
	Dilluns 08	12:45	Tutoria amb Rosa Pons
	Dimarts 16	16:30	Reunió equip PFC: preparar la tutoria i ajuntar la feina feta
	Dimecres 17	11:45	Tutoria amb Rosa Pons: Revisió feina feta + xerrada sobre treball de camp (històries properes)
	Dimecres 24	12:30	Tutoria amb Rosa Pons : aclariment de cap a on va el documental. (documental observatiu. Personatges de diferents localitzacions: Mallorca, Vic, Galicia, Figueres)
	Dilluns 29	12:45	Tutoria amb Rosa Pons
Novembre			
	Dimecres 07	11:00	Reunió equip PFC: establir pautes i dates de properes reunions i d'entregues (per exemple: conclusions de les lectures)
	Dimarts 13	18:00	Conferència: Envelliment satisfactori (Aula magna UVic)
	Dijous 15	13:00	Tutoria col·lectiva de PFC (Apunts Producció)
	Dijous 15	16:00	Reunió equip PFC: Debate conclusions
	Dilluns 19	12:00	Xerrada amb el Sociòleg Gerard Coll
	Dijous 22	15:30	Reunió equip PFC: discutir sobre el guió, els blocs, objectius dels personatges
	Dijous 22	14:00	Tutoria conjunta de PFC
	Dilluns 26	11:00	Reunió equip PFC: objectius + desglossament dels personatges
	Dimarts 27	10:15	Tutoria amb Rosa Pons
	Dimecres 28	11:00	Reunió equip PFC: guió
	Dijous 29	13:00	Tutoria conjunta de PFC (apunts de direcció d'art i fotografia)
	Divendres 30	12:30	Reunió amb Anna Bonafont (Coordinadora CESS)
Desembre			

	Dimecres 05	11:00	Reunió equip PFC: concretar aspectes tècnics de rodatge
	Dimecres 12	14:00	Reunió amb Albert per quadrar les reserves de material
	Dijous 13	15:00	Reunió equip PFC: concretar aspectes de rodatge
	Dilluns 17	20:30	Reunió equip PFC: Mirar "El cielo gira"
	Dimarts 18	13:00	Tutoria conjunta de PFC
	Dimarts18	16:30	Tutoria amb Rosa Pons
Febrer			
	Dilluns 18	13:00	Tutoria conjunta de PFC
	Dimarts 26	09:00	Tutoria conjunta de PFC
	Dimarts 26	10:00	Tutoria amb Rosa Pons: Citacions bibliogràfiques
	Dimecres 27	17:00	Reunió equip PFC: Treball escrit
Març			
	Dilluns 4	15:15	Tutoria amb Rosa Pons
	Dimecres 06	17:00	Reunió equip PFC: Treball escrit
	Dilluns 11	13:00	Tutoria col·lectiva de PFC
	Dimecres 13	16:00	Reunió equip PFC: Treball escrit
	Dilluns 18	13:45	Tutoria amb Rosa Pons
	Dimecres 21	17:00	Reunió equip PFC: Treball escrit
Abril			
	Dimecres 10	17:00	Reunió equip PFC: Treball escrit
	Dimecres 16	16:00	Reunió equip PFC: Treball escrit i edició
	Dilluns 22	16:00	Reunió equip PFC: edició
	Dimecres 24	17:00	Reunió equip PFC: edició (secuències individuals)
	Dimarts 30	09:00	Tutoria conjunta: com anem? Reestructuració memòria
Maig			
	Dimecres 08	16:00	Reunió equip PFC: edició
	Dilluns 13	16:00	Tutoria amb Rosa Pons: Visionat del primer muntatge
	Dimarts 21	09:00	Tutoria amb Rosa Pons: tribunals+ edició
	Divendres 24	15:00	Reunió equip PFC: edició + postproducció
	Dilluns 27	09:00	Tutoria amb Rosa Pons: dubtes memòria + edició
	Dimecres 29	10:00	Reunió equip PFC: Treball escrit (maquetació)
Juny			
	Dissabte 01	10:00	Reunió equip PFC: postproducció
	Dimarts 04	10:00	Reunió equip: visionar i gravar en DVD el resultat final

10.2 Annex 2: documentació emocional

10.2.1 Poema de Vicent Andrés Estellés

XLII

m'he estimat molt la vida,
no com a plenitud, cosa total,
sinó, posem per cas, com m'agrada la taula,
ara un pessic d'aquesta salsa,
oh, i aquest ravenet, aquell all tendre,
què dieu d'aquest lluç,
és sorprenent el fet d'una cirera.

m'agrada així la vida,
aquest got d'aigua,
una jove que passa pel carrer
aquest verd
 aquell pètal
 allò
una parella que s'agafa les mans i es mira els ulls,
i tot amb el seu nom petit sempre en minúscula,

com aquest passerell, aquell melic,
com la primera dent d'un infant.

10.2.2 Cançó *Ningú* de Els Pets

Ningú escolta els vells
no el seu parlar feixuc
i en els bancs de les places resten orfes
paraules que encara no han dit,
manllevades per veus ordinàries
que les despullen de sentit.

Ningú escolta el clam
ni el seu dolor sofert
d'un llenguatge de mots i esperances
que algun cretí creu obsolet,
abdiquem mesells a l'esclavatge
i així els hi lliurem el dret.

Ningú escolta el so
ni el seu silenci sord
i els carrers corren plens de la cridòria
empudegant-ho quasi tot,

refugiats de nou en la memòria
a resguard de l'últim tro.

Ningú no escolta els vells,
ningú escolta el clam,
ningú escolta el so,
ningú escolta el món,
ningú escolta ningú.

(Cançó del darrer disc: *Com anar al cel i tornar*)

10.3 Annex 3: Pla de rodatge

Dies	Què?	Mallorca	Galicia	Observacions
21 Dec	Recollir material Mallorca	Recollir material Mallorca	Familiaritzar	
22 Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	
23 Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	
24 Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	
25 Dec	Nadal	Nadal	Nadal	dia festiu
26Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	
27Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	
28Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	Na Silvia no hi és
29Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	Na Silvia no hi és
30 Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	Na Silvia no hi és
31Dec		Familiaritzar	Familiaritzar	Na Silvia no hi és
1 Gen	Cap d'any	Cap d'any	Cap d'any	dia festiu
2 Gen		Rodatge 1	Familiaritzar	Na Silvia no hi és
3Gen		Rodatge 1	Familiaritzar	
4Gen		Rodatge 1	Familiaritzar	
5Gen		Rodatge 1	Familiaritzar	
6 Gen	Reis	Reis	Reis	dia festiu
7 Gen		Rodatge 1	Familiaritzar	Arriba na Jenni
8Gen		Rodatge 1	Familiaritzar	
9Gen		Rodatge 1		
10Gen	Recollir material Galicia	Rodatge 2	Recollir material	provar el material
11Gen		Rodatge 2	EXAMEN	Maria no hi és
12Gen		Rodatge 2		Maria no hi és
13Gen		Rodatge 2	Rodatge 3	Maria no hi és
14Gen		Rodatge 2	Rodatge 3	Maria no hi és
15Gen		Rodatge 2	Rodatge 3	
16Gen	Sant Antòni	Sant Antòni	Rodatge 3	A Mallorca és festiu
17Gen	Sant Antòni	Sant Antòni	Rodatge 3	A Mallorca és festiu
18Gen		Rodatge 2	Rodatge 3	
19Gen		Rodatge 2	Rodatge 3	
20Gen			Rodatge 3	
21Gen	TORNAR material Mallorca	TORNAR material Mallorca	Rodatge 3	
22Gen			Rodatge 3	
23Gen			Rodatge 3	
24Gen			Rodatge 3	
25Gen			Rodatge 3	
26Gen			Rodatge 3	
27Gen				
28Gen	TORNAR material Galicia		TORNAR material	

10.4 Annex 4: Fotografies del rodatge durant la sortida del sol

Fotografia de la Maria captant la sortida del sol

Fotografia de la Silvia enregistrant els sons de la mar

Fotografia de la Vanesa gravant en el veler

Fotografia de la Jennifer en el moment del rodatge

Fotografia d'un dels moments del rodatge

Fotografia de la sortida del sol

10.5 Annex 5: Exemple de minutat

Càm 1	TC	PLA acció	Càm 2	TC	PLA acció
Façana+ carrer					
_0169		PG carrer+ bici veïnat			
_0170		PANO puig+carrer			
_0176	00:05-00:20	PANO pared/taronjer+porta casa			
_0450	00:30-01:18	PG arriba cunyada			
_8554	00:00-00:06	PG tanca finestra balcó			
_8555		PG finestres+puig+mosques			
_8557		PG cunyada espera defora			
_8558		PG ""passa moto carter			
_8560		PG surt de casa, cunyi espera. Cerca cus			
_0414		PANO farona+porta casa (NIT)			
Paisatge Pollença					
_9222	00:00-00:15	PG mal temps a la mar			
	00:22-00:50	PG mal temps a la mar			
_9924		PANO cel+ mar mal temps			
_9925	(+ temps)	PANO cel+ mar mal temps			
_9927		PD ones			
_9233		PANO garballó vent+ PG platja			
_9405		PG mar amb pins devora			
_9406		Pi i de fons la mar			
_9536		enfoc flor + desenfoc mar			
_9538		cel + mar i muntanyes			
_9626		PG Pollença des de d'alt (calvari)			
_0329		PG La cala de nit			
_0330		PG la cala de nit			

_0277		Pont romà (surt na vane de turista)			
_0278		Pont romà			
Maria i Pilar					
_8647		"pa que veas los adelantos que hay"	_0442		PG Maria i Pilar
_8648		"antes son había trabajo"			
_8649		PG carrer. Pilar se'n va			
_8522	00:30-01:00	"hace 50 años q nos conocemos"	_0403		PM Maria i Pilar
_8523		ahora es un desastre, no hay trabajo	"	01:48-02:15	
_8524		antes alli = ahora aki (crisis)	"		
_8525	00:24- 00:43	PANO "mi nieto se marcho"	_0405	01:44-02:13	PG Maria i Pilar ***
_8526		PG cunyi+ Maria+cussa+Pilar			
_8528	00:09-00:16	PG (perfil)"no he sortit de Pollença quasi"	_0406	01:30-01:35	PG Maria i Pilar+ cunya
"		"val més ser joves que vells!"	"		
"		explciació rompre 2 caderes	"		
8529	00:39-00:45	"no pensava mai arribar fins aquí...sola"	"	03:15-03:20	PM pilar + PG Maria
"		"me tiemblan manos" Se miren les mans	"		
			_0407	00:30-01:00	PG Maria i Pilar
Granar, fregar, fer net					
_8086		Puja carrer amb granera, pala i cussa	_0143		PG Puja carrer amb granera, ...
_8073	01:35-01:43	Granar			
_8074		granar carrer			
_8076		granar carrer			
_8090		Pala-granera-moix-maria			
_8157	00:38-00-47	col·loca portassa			
"	00:59-01:10	granar portassa			
_8160	00:00-00:20	dóna pienso a cussa			
"		frega portassa (càmera moviment)	_0177	01:10-01:40	PANO/ PG finestra flors+ fregar
_8162		PANO carrer-poal fregar + porta	"	02:00- ++	PG fregar "no m'agra estar sola"

			_0137		granar + xerrar amb cussa
			_0449		Neteja el pou d'aigua
Càm 1	TC	PLA acció	Càm 2	TC	PLA acció
detalls					
_0446		habitació Maria			
_0171		olla que bull			
_0173	00:13-00:34	beu cagè amb llet			
_8091		Finestra amb flors			
_8161		PM Maria expolsa jarse a portal casa			
_0161	00:20-00:30	bollir aigua			
_0178	00:25-00:30	des de defora de la finestra			
Banc					
_8117	00:00-00:11	PANO de cap a peus Maria			
"	00:18-00:34	PANO de peus a cap (+ lento)			
_8119	02:00-02:19	PP (perfil) Maria riu (no xerra)			
_8124		no enten €, abans si xo € complicat			
_8127		dentista: llevar queixals sense anestesia			
_8367	04"	PG seu al banc sola	_0320		Maria seu banc, no diu res
			_0156	00:12-00:16	PG Maria i cunyada aegudes
			"	00:20-00:32	PG Maria asseguda
			_0157	00:39-00:57	"m'agraden molt els animals"
_0155	00:03-00:10	PM maria banc	_0158		
"	00:57-01:07	PANO mans, genoll, peus	_0159	01:20-0130	"un animal =una persona"
INT butaca					
_8537		excursió 3º edat			
"		germana			
"		de ca nostra a c'an rebasso i cap aquí			
"		hi ha poca feina			

"		Fam quanera jove: pa de blat d les idies			
_8538	00:00-00:18	Soletat	_0410		***
	00:20-00:48	tots germans ja són morts	"	07:00-07:24	PG ella+ camilla
Càm 1	TC	PLA acció	Càm 2	TC	PLA acció
INT butaca					
_8538	00:53-01:18	"quan se sent tot sol és quan dina" (perfil)	_0410	07:36-0810	PG que és de bona la companyia (nét)
_8539	00:00-00-25	PANO mans fins cara (malnom)	"	09:45- +	PG ella + camilla. explicació malnom
_8542		((cremat)) "abans neixia algú convidaven"	_0411		"ara no... ja no és lo mateix"
_8543		(no diu res)			
_8544	00:00-00:32	araestic bé, però totasola	_0411	01:57	PG araestic bé, però totasola
"		muamare me deia...	"		mumare me deia...
_8545		xerra de la familia de la seva cunyada	_0412		PG de la seva cunyada
_8546		per u medicament ara pagar. Ella no €	_0411	05:02-05:21	Fa 5anys que no metge +pagar
_8547	00:18-00:34	"Som un trasto i de lletra no en sé res"			
_8550	02:00-02:25	(de perfil) "de quan samare feia dinar"	_0413		PG "guardava menjar per sonpare"
	02:25-02:35	"ara tot ha canviat"(cunyada)			
			_0413		PG diuen que la gent d'ara no viura tant
_8551		Pla de la cunyada (por a morir sola)	"	02:50- +	PG. por a morir tota sola
_8552	00:50-01:10	por a morir no			
Marta i Maria					
_8133		Com va coneixer el seu home	_0162	00:00-00:50	PG marta i maria (com va coneixer ..)
_8135		recolecta aigua de pluja per regar...	"		
_8136		P. Marta (crec)	"		
_8137		explica com se fa sabó	"		
_8138		Pla Marta "ho he passat ben malament.."	_0163	01:00-01:44	PM Maria "...tota soleta"
_8139		PG (tota sola)			

_8140	00:00-00:38	veïnat es preocupen per ella			
_8142		Pla Marta (tecnologia)	_0164		tecnologia
_8143		"jo he de truietjar. D'aquí cap allà"			
			_0165		matalassos llana, xerra de néts, política
			_0166		més política. No diners, tot és car.
			"		foto veïnades "aquesta ja no hi és"
Caminar					
_0325	00:07-00:24	reflectides mirall			
"	00:34-00:39				
_0326	00:10-00:30	PG 3 amigues caminant (puja i baixa)			
_8360		caminar carrer amb 2 amigues			
_8365		camina de frente			
_8366		camina amb 1 amiga			
_0180		PG la càmera la segueix (no estàtica)			
_0322	00:00-00:25	càmera quieta. Les 3 passen per davant			
Surt sol barca					
_0338		de vespre. Renou barca			
_0339		La lluna+ vermell sortida sol			
_0344		PANO llumets + vermell sol			
_0346		relleu muntanya + vermell sol			
_0349		proa barco + """"			
_0350	a partir de 00:09	ones+vermell+blau+lluna			
_0353		surt sol ***			
_0359		surt bolleta taronja			
_0355		PANO lluna+ mar i muntanya	***		
_0360		surt sol			
_0361		paisatge mar			

_0388		La fortalesa	***		
_0389		PANO barca/mar + pt.Pollença			
_0390		TRANSFO suau barca´mar			
_0391	00:10- 00:20	PG punta barca + mar+ port			

Càm 1	TC	PLA acció	Càm 2	TC	PLA acció
album foto					
_0146		mostra fotos			
_0148	01:43	Vestida d'infermera			
"	02:36	Ella + home+ fills de petits			
"	03:42	Celebrant un cumple			
"	06:05	Maria + gent de la feina			
"	07:04	Maria + seu home			
"	a partir de 09:00	album celebració 25anys casats			
_0149	02:05	Maria + seu home			
	a partir de 02:35	álbum boda			

10.6 Annex 6: Actualització del calendari de producció

Mes	Setmana	dies	Què?
Abril			
	del 22 al 28		començar a muntar (URGENT)
			continuar amb la memòria
Maig			
	del 29 al 5		muntatge
			continuar amb la memòria
	del 6 al 12		acabar muntatge
			començar postproducció
			continuar amb la memòria
	del 13 al 19		Postproducció
		dimecres 15	consells tribunals
		divendres 17	assaig tribunals
			acabar memòria
			Cayrons i crèdits
	del 20 al 26		Acabar amb la postproducció
			Maquetació i revisió de la memòria
			Cayrons i crèdits acabats
		Divendres 24	Assaig tribunals
	del 27 al 2		
		divendres 31	ENTREGA